Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети,
Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ◆ 12 июнь 1968 йил, чоршанба ◆ № 135 (13.997). ◆ Баҳоси 2 тийин

ЗОВУР УСТИДА ГУЛЛАГАН ҒЎЗА

Бунга ажабланманг: ёпиқ зовурларнинг устида ғўза гуллаяпти, бедазорлар кунда яшнаяпти. Чуқур кўмилган қувурлар орқали эса, ер ости зах сувлари магистрал коллекторга оқиб кетяпти.

Хоразм учун бу янгилик, албатта. Ёпиқ зовурлар биринчи марта синаш мақсадида Янгиариқ районидаги «Правда» колхозида қурилди. Ер остига кўмилган 5 та қувур орқали секундига 25 литр зах сув «Биринчи май» коллекторига оқиб кетаётир. Ёпиқ зовурлар 120 гектар ернинг мелиоратив ҳолатини яхшилаб, қарийб 10 гектар ерни тежаш ва экин экиш имкониятини берди. Бу — гектар бошига 35 центнердан ҳисобланадиган бўлса, қўшимча равишда 350 центнер пахта демакдир.

Айни вақтда ёпиқ зовур ерларни яхлитлаштириш ҳамда дала ишларини кенг механизациялашда муҳим роль ўйнайди. Бунақа зовурларни тозалаб туриш талаб этилмайди. Натижада меҳнат харажатлари камаяди.

Ф. ЗОҲИДОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

БУТУНИТТИФОҚ «БИЛИМ» ЖАМИЯТИНИНГ V СЪЕЗДИГА

Азиз ўртоқлар!

Совет Иттифоқи Коммунистик партиясининг Марказий Комитети Бутуниттифоқ «Билим» жамиятининг V съезди делегатларини ва улар орқали шу жамият сафларида бирлашган барча фан, маданият, маориф арбобларини, халқ хўжалиги мутахассисларини, ишлаб чиқариш илғорлари ва новаторларини қизғин табриклайди.

Зиёлиларимизнинг бутун турмуши, меҳнати ва фикри-зикри ишчилар синфи ва колхозчи деҳқонлар тақдири билан чамбарчас боғланган. Зиёлиларимиз ўзларининг Ватан олдидаги, партия олдидаги юксак бурчларини яхши англаб, ўз билимларини, ижодий илҳомларини мамлакатимизда коммунизм қуришдан иборат буюк мақсадни амалга оширишга сарфламоқдалар.

Мамлакатнинг энг атоқли олимлари ташаббуси билан 20 йилдан кўпроқ вақт муқаддам вужудга келтирилган «Билим» жамияти совет зиёлиларининг оммавий ихтиёрий жамоат ташкилоти бўлиб, сиёсий ва илмий билимларни пропаганда қилишда, меҳнаткашларни коммунистик руҳда тарбиялашда партиянинг ишончли ёрдамчиси бўлиб келди.

«Билим» жамиятининг аъзолари меҳнаткашларда илмий дунёқарашни шакллантиришда, совет кишиларини марксизм-ленинизм назарияси билимлари билан, партия сиёсатини чуқур тушуниш билан қуроллантиришда, уларни коммунистик идеалларга, совет ватанпарварлиги ва интернационализм руҳида тарбиялашда партияга ёрдам бермоқдалар. Коммунистик партия Марказий Комитети олижаноб меҳнатлари учун жамиятнинг барча аъзоларига чуқур миннатдорчилик изҳор қилади.

Социалистик тузум инсон шахсини ҳар томонлама камол топтириш учун, халқимиз орасида жуда кўп бўлган истеъдод ва қобилиятларни ривожлантириш учун энг қулай шарт-шароитларни вужудга келтириб бермоқда. Коммунистик партия меҳнаткашларга таълим ва билим бериш системасини янада яхшилашга, ишлаб чиқариш — техника билимларини кенг кўламда оммалаштиришга қаратилган тадбирларни бутун чоралар билан қўллаб-қувватлаб келмоқда. Бу эса ақлий меҳнат билан жисмоний меҳнат ўртасидаги тафовутни йўқотишга, Совет давлатининг иқтисодий қудратини ўстиришга имкон беради.

КПСС Марказий Комитети «Билим» жамияти барча ташкилотларининг ишини активлаштиришга, уларнинг сафларини мустаҳкамлашга, лекция пропагандасининг сифати учун жавобгарликни оширишга катта аҳамият бериб келмоқда. КПСС XXIII съезди қарорларини рўёбга чиқариш, совет кишиларини меҳнатга ва ижтимоий мулкка коммунистик муносабатда бўлиш руҳида тарбиялаш, фан, техника, маданиятнинг энг янги муваффақиятларини атрофлича пропаганда қилиш, меҳнаткашларнинг сиёсий онглилиги ва илмий маълумотини ривожлантиришга, илғор тажрибани ўрганишга кўмаклашиш учун курашнинг олдинги сафида бўлиш жамият ҳар бир аъзосининг бурчидир.

В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллик байрами яқинлашиб келаётганлиги муносабати билан жамият аъзолари олдига фахрли ва масъулиятли вазифалар қўйилади. Ана шу шонли юбилейга тайёргарлик идеология ишини юксалтиришнинг, марксизм-ленинизм улуғ идеяларини кенг пропаганда қилишнинг қудратли воситаси бўлиб қолиши лозим.

Социализм билан капитализм ўртасидаги кескин кураш шароитида бутун идеология ишини кучайтириш алоҳида аҳамият касб қилади. Империализм бетма-бет олишувда янги дунё кучини бука олмаганидан сўнг зимдан найранг ишлатиб, социализмга ичкаридан путур етказишга интилмоқда. Империалистик доиралар идеология диверсиялари аслаҳахонасидаги турли воситаларни ва бошқа макрли усулларни тобора жон-жаҳди билан ишга солмоқдалар. Лекин ишонч билан айтиш мумкинки, уларнинг бу йўлдаги уринишлари ҳам барбод этилади.

«Билим» жамияти душман идеологиясига қарши ҳужумкор кураш олиб бориши, меҳнаткашларни коммунистик эътиқод, гоявий матонат, буржуа таъсирининг ҳар қандай шаклларини пучга чиқара олиш руҳида тарбиялаб, ўқиш учун мавжуд воситаларнинг ҳаммасини ишга солиш керак.

Ишларнинг кенг қатламлари орасида сиёсий ва илмий-техникавий билимлар пропагандасини анча яхшилаш, ишларнинг коммунизм қурувчилари эстафетасини муваффақиятли қабул қилиб олиб, муносиб равишда олға элтиши учун уларни гоявий жиҳатдан тиниқ чиниқтириб бериш лозим.

Партиявийлик, юксак гоявийлик, ҳаққонийлик, большевистик эҳтирос ва эътиқод ҳамиша лекция пропагандасига хос бўлиб келган ҳислатлардир. Жамиятнинг аъзоси бўлиш — ҳамиша ва ҳар ишда ўз халқига хизмат қилиш, коммунистик партия гояларини жонбозлик билан ўтказиш учун курашчи бўлиш демакдир.

КПСС Марказий Комитети Бутуниттифоқ «Билим» жамияти V съездининг ишида муваффақият тилайди ва жамият аъзолари, ҳамма совет зиёлилари сиёсий ва илмий билимлар пропагандасини кенг авж олдириб юборадилар, ўз турмушлари ва фаолиятларини коммунистик қурилиш практикаси билан маҳкам боғлайдилар, бундан буён ҳам партия раҳбарлигида коммунизм тантанаси учун курашда иборат улуғ ишга самарали хизмат қиладилар, деб қатъий ишонч билдиради.

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ

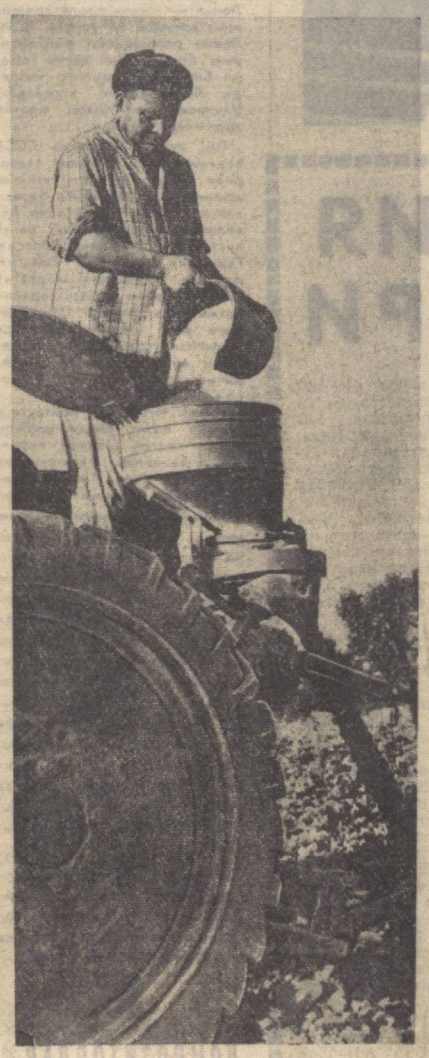

ФИДОКОРЛАР

Жарқўрғон районидаги Норали Боймуродов номли колхоз пахтакорлари беш йилликнинг учинчи йилида 2300 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 32,5 центнер ўрнига 37 центнердан пахта етиштириш ниятида меҳнат қилмоқдалар. Бунинг бир қисми ингичка толали пахта. Шу долзарб кунларда колхоздаги 27 бригаданинг ҳаммасида ғўзанинг иккинчи парвариши тугалланай деб қолди. Ғўзани суғоришдан олдин ҳар гектар ерга 200 килограммдан азотли, 8 тоннадан маҳаллий ўғит солиняпти. Ҳозир пахтазорда 52 агрегат жавлон урмоқда.

Колхоз деҳқонлари бу йил она-Ватанга 8510 тонна «оқ олтин» етказиб бериш ҳақида берган ваъдаларига вафо қилиш мақсадида астойдил меҳнат қилиб, ғўзани нормал ўстириб ривожлантиряптилар. Шу туфайли ҳозир барча майдондаги экин текис шоналади.

Суратларда: Норали Боймуродов номли колхоз механизатори Назар Тангриев чапда ва ўнгда шу колхознинг тажрибали сувчилари Ширин Эргашев билан Мамат Қурбонов ғўза қатор ораларига сув таратаётган пайти тасвирланган.

Ф. ЛУТФУЛЛАЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбирлар постининг аъзоси.

РЕСПУБЛИКА ПИЛЛАЧИЛАРИНИНГ ЯНГИ ҒАЛАБАСИ

Пилла тайёрлаш йиллик планининг бажарилганлиги тўғрисида ғалаба рапорти берганларида республикамиз пиллачилари Ватанга яна камида 1600 тонна «кумуш тола» армуғон этиш мажбуриятини олган эдилар. Ана шу мажбурият ҳам муваффақиятли адо этилди. Серқуёш республикамиз мамлакатга пландаги 17100 тонна ўрнига 18.744,4 тонна пилла етказиб берди.

ЧОРВАДОРЛАР ЗАФАРИ

НУКУС («Совет Ўзбекистони» мухбири). Қорақалпоғистон Автоном республикаси чорвадорлари беш йиллигининг учинчи йилида чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кулайтиришда катта муваффақиятларни қўлга киритмоқдалар. Улар пландаги 113 минг дона ўрнига 114 минг 850 дона қоракўл тери топшириб, йиллик планни 101,6 процент бажардилар. Бу улкан ғалабага тўртнўлликлар 30 минг 262 дона, тахтакўприклилар 39 минг 740 дона, берунийликлар 14 минг 687 дона қоракўл тери билан ҳисса қўшдилар. Давлатга қоракўл тери топшириш давом этмоқда.

Р. ЕШИМБЕТОВ.

ЯЛПИ ҲОСИЛ 1125 ТОННАДАН ОШДИ

Эл-юртни шойи-атласга буркаш учун астойдил тер тўкаётган Қашқадарё областининг пиллачилари Ватан омборига 1015 тонна пилла топшириб, яна 100 тонна пилла сотиш ҳақида қўшимча мажбурият қабул қилган эдилар. Бу янги марра ҳам ортиғи билан эгалланди.

П. ГАДСЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ПАРТИЯ ВА СОВЕТ КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ КУРСИДА БИТИРУВ МАРОСИМИ

Тошкент олий партия мактаби ҳузурида ишлаётган партия ва совет кадрларини қайта тайёрлаш республикаларо доимий курсида 11 июнда навбатдаги битирув маросими бўлди. Ўзбекистон, Тожикистон ва Туркманистон меҳнаткашлар депутатлари шаҳар ва район Советлари ижроия комитетларининг 100 га яқин раислари ва раис ўринбосарлари ўқишни тамомладилар. Улар бир ой мобайнида марксизм-ленинизм философияси, сиёсий иқтисод, КПСС тарихи ва совет қурилиши курсидан лекциялар тингладилар.

Машғулотларда мазкур республикалар партия ва совет органларининг раҳбарлари, олимлар лекциялар ўқидилар. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. Г. Ломоносов ўз докладини кадрлар билан ишлашнинг ленинча принципларига бағишлади. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси Е. С. Насриддинова «Хўжалик ва маданий қурилишда советларнинг ролини ошириш тўғрисида КПСС XXIII съезди» темасида лекция ўқиди. Туркманистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Ч. А. Атаев ҳозирги босқичда партия идеология ишининг асосий йўналишлари ҳақида гапириб берди. Ўзбекистон Министрлар Советининг раиси Р. Қурбонов ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг муҳим шарти — планлаштириш ва иқтисодий рағбатлантиришнинг янги системаси ҳақида гапирди.

Бу республикаларо курслар тингловчиларининг шу йил тўртинчи марта битириб чиқиши эди. Район партия комитетларининг секретарлари, шаҳар ва район газеталарининг редакторлари бу курсларда ўз билимларини оширдилар. Тез орада партия ходимларининг яна бир группаси машғулотларга киришади. (ЎзТАГ).

А. Н. КОСИГИН ИРОҚ САНОАТ МИНИСТРИНИ ҚАБУЛ ҚИЛДИ

СССР Министрлар Советининг раиси А. Н. Косигин расмий визит билан Совет Иттифоқига келган Ироқ саноат министри Халил Иброҳим Ҳусайнини 11 июнда Кремлда қабул қилди.

А. Н. Косигин билан Халил Ҳусайн ўртасида дўстона суҳбат бўлиб ўтди. (ТАСС).

МЕЪМОРЛАР АНЖУМАНИ

Республика архитекторлари съезди тўғрисидаги ушбу ҳисоботни меъморларнинг учрашуви ўнлаб қурилиш майдончалари ўртасида бўлиб ўтди, деган сўзлар билан бошламоқчи эдим. Дарвоқе, бошқача бўлиши ҳам мумкинмиди. Шу кунларда Тошкентда ҳар кўчада ўнлаб кранлар қад кўтариб турибди. Тошкентгина эмас, балки бутун республика катта бир қурилиш майдонини эслатади. Ўзининг миқёси ва суръатлари жиҳатидан мислсиз катта қурилиш ишлари олиб борилаётган республика марказига шу қурилишларнинг актив иштирокчилари бўлган архитекторлар ўзларининг VIII съездига тўпланишди.

Делегатлар КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюросини съезднинг фахрий президиумига яқдиллик билан сайладилар.

Ўзбекистон меъморларининг бу анжумани союзнинг тўрт йилдан кўпроқ вақт ичида қилган ишларини якунлайди, ҳамда техника, эстетик проблемаларни комплекс тарзда ҳал этиши керак бўлган бинокорлик санъатини янада яхшилаш йўлларини муҳокама қилади. Ўзбекистон архитекторлар союзи правлениесининг ранси А. Бобохоновнинг доклади ва ревизия комиссиясининг ранси С. Асқатуровнинг доклади, шунингдек делегатларнинг нутқлари шу проблемаларга бағишланган эди.

Улар ҳозирги вақтда республика меъморлари учун бепоён ижод майдони очилганлигини таъкидлашди. Янги шаҳарлар ва қишлоқлар, кварталлар, уйжой бинолари, мактаблар, театрлар, стадионлар, завод ва фабрикалар, гидротехника иншоотлари ва магистрал йўлларнинг лойиҳалари тузилмоқда. Энг дадил режалар ҳеч қачон ҳозиргидек тез ва тўла амалга оширилган эмас. Бир неча рақамларни келтириб ўтайлик: 1968 йилнинг ўзидагина 2 миллион 282 минг квадрат метр ҳажмида уй-жой биноларини қуриш керак. Бу улкан план Ўзбекистон бинокорларининг кучғайрати, маҳоратига, қудратли техникага, бинокорлик индустрияси базасига суянинб тузилган. Республикамизда ўнта уйсозлик комбинати ва заводлари, материаллар, деталлар, конструкциялар, узеллар етказиб берадиган ўнлаб йирик корхоналар барпо этилди.

Съезд делегатлари архитекторларнинг бурчи тўғрисида, уларнинг партия билан халқ ишончини оқлашга тайёр эканликлари ҳақида гапирдилар. Ўзбекистон архитекторлари мамлакатимизнинг бинокорлик санъатидаги ажойиб традицияларга ва энг янги техникага суяниб, марксча-ленинча эстетика принципларига амал қилиб, бир қанча яхши лойиҳалар тузадилар. Тошкент шаҳрини ва бошқа шаҳарларни қуриш ва реконструкция қилишнинг бош плани катта ижодий меҳнат самарасидир. Бир қанча маъмурий биноларни, мактаблар, болалар боғчалари, санъат саройи кенг жамоатчиликка манзур бўлди. Район марказларининг лойиҳаларини тузишдан иборат мураккаб вазифа амалга оширилмоқда.

Тошкентда зилзила оқибатларини тугатиш тўғрисида, Ўзбекистон пойтахтини қайта қуриш тўғрисида партия ва ҳукуматнинг қабул қилган қарорлари муносабати билан архитектура-ободонлаштириш ишларининг ҳажми айниқса кўпайди. Тошкентда янги кўчалар, кварталлар, биноларнинг лойиҳаларини тузишда барча қардош республикалар архитекторларининг қатнашганликлари халқлар дўстлигининг ёрқин далили бўлди. Бу лойиҳалардан кўпи амалга оширилди.

Айни вақтда съезд иштирокчилари лойиҳалаш ташкилотларининг ўз имкониятларидан тўла фойдаланмаётганликларини, архитектура ва шаҳар қурилишига доир бир қанча проблемалар ҳали ҳам ҳал этилмаганлигини айтиб ўтдилар. Ўзбекистондаги 40 та шаҳардан фақат 24 тасининг, 68 та шаҳар типидаги посёлкадан 10 тасининг бош плани тузилган, холос.

Қишлоқ жойларда беш йил мобайнида 14 миллион квадрат метр ҳажмида уй-жой бинолари, 450 минг бола ўқийдиган мактаб, 12 минг ўринли касалхоналар қуриш, 750 минг квартирани газ билан таъминлаш керак. Юзлаб колхоз ва совхоз посёлкаларининг лойиҳалари, бир қанча шинам типовой уй-жой бинолари ва бошқа биноларнинг лойиҳалари муваффақият билан амалга оширилмоқда.

Архитекторлар тайёрлаш ишлари кейинги вақтларда бир мунча яхшиланди. Тошкент политехника институтида архитекторлар тайёрлайдиган махсус факультет. Самарқанда архитектура бинокорлик институти, Тошкент қишлоқ хўжалигини ирригациялаш ва механизациялаш инженерлари институтида архитектура бўлими очилди. Тошкент қурилиш техникуми бўлимида техник-архитекторлар тайёрланмоқда.

Бадиий-эстетика проблемалари тадқиқотларини кучайтириш тўғрисидаги таклиф съезд иштирокчиларини айниқса қизиқтирди.

Ўзбекистон архитекторлари яқин йиллар мобайнида жуда кўп қизиқарли вазифаларни ҳал этишлари керак. Тошкент, Самарқанд, Нукус, Фарғона ва бошқа шаҳарларда янги магистраллар ва кварталларни барпо этиш, Тошкент метрополитени каби ноёб объектни қуриш, янги типовой лойиҳалар яратиш, мана шу ишларнинг ҳаммаси катта ижодий ғайрат, лойиҳалашнинг барча замонавий воситалари ва методларидан кенг фойдаланишни талаб қилади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети съездга йўллаган табрикномасида Ўзбекистон архитекторлари фаолиятининг асосий йўлини белгилаб берди. Съезд иштирокчилари бу табрикномани гулдурос қарсаклар билан қутиб олдилар.

Табрикномани Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари И. Г. Анисимкин ўқиб берди.

Съезд ишида республика партия ва совет ташкилотларининг намояндалари, олимлар, рассомлар, бинокорлар, экономистлар, адабиёт ва санъат арбоблари, қардош республикалардан келган меҳмонлар қатнашмоқдалар.

Съезд давом этаётган Театр бадиий институти залида лойиҳалар виставкаси очилди.

Е. ЕФИМОВ,
(ЎзТАГ мухбири).

ЎЗБЕКИСТОН АРХИТЕКТОРЛАРИНИНГ VIII СЪЕЗДИГА

Қадрли ўртоқлар!

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети Ўзбекистон архитекторларининг VIII съезди делегатларини ва Сиз орқали республиканинг ҳамма меъморларини қизғин табриклайди.

Партия ва совет халқи архитекторларнинг ижодкорона меҳнатини, мамлакатимизда авж олиб кетган улкан қурилиш ишларига меъморлар қўшаётган катта ва бебаҳо ҳиссани юксак даражада қадрлайди.

Ўзбекистон архитекторлари сўнгги даврларда ўз ишларида катта муваффақиятларга эришдилар. Улар лойиҳасини тайёрлаб бераётган бино ва иншоотлар ишлаб чиқаришнинг ҳозирги талабларига, меҳнаткашларнинг турмуши ва маданий эҳтиёжларига тобора тўлароқ мос бўлиб тушмоқда.

Қурилишнинг тобора авж олиб кетаётганлиги, илм ва техниканинг жадал тараққий қилаётганлиги, халқ эҳтиёжининг ўсиб бораётганлиги туфайли архитекторлар бутун ижодий кучлари ва истеъдодларини ажойиб совет давримизга муносиб бўлган обидалар тиклашга, янги зафарларга эришишга даъват этади. Шаҳарлар ва қишлоқлар, иморатлар ва иншоотларнинг хушбичимлиги ва гўзаллиги, рационал планлаштириш, меъморчилик шаклларининг силолиги ва бадияти, уларнинг конструкциялари билан узвий боғланганлиги, маблағларни тежаб-тергаб сарфлаш республика архитекторлари кундалик фаолиятининг етук ҳислатлари бўлиб қолиши керак.

Корхоналар лойиҳалаштирилаётганда саноат узеллари ва комплекслари бунёд этишга, шу билан қурилишларнинг таннархини арзонлаштиришга интилиш керак, ишлаб чиқариш биноларининг лойиҳасида архитектура масалалари техника эстетикаси талабларига риоя қилиб ҳал этилсин. Бу ўз навбатида иш шароитини яхшилашга ва меҳнат унумдорлигининг кўтарилишига хизмат қилади.

Архитекторлар уй-жой ҳамда маданий-маиший қурилишлар сифатини кўтариш, оммавий-уйжой ва жамоат биноларининг архитектурасини такомиллаштириш ва квартираларнинг режасини ва ободонлаштиришни яхшилаш ҳақида алоҳида ғамхўрлик қилишлари керак. Меъморлар уй-жой даҳаларининг мукаммал архитектура ансамблини типовой уй-жой ва жамоат бинолари қуришда турли-туман планлаштириш ечимларидан, ижодий фойдаланиб бунёд этишлари, ўзбек халқининг миллий меъморчилик мероси дурдоналаридан фойдаланишлари керак.

Лойиҳалаштиришни такомиллаштириш борасида ҳар бир архитекторнинг капитал маблағлардан самарали фойдаланиш борасидаги шахсий масъулиятини ҳар томонлама ошириш лозим. Қурилишларни ўз вақтида юқори сифатли лойиҳалар билан таъминлаш, қурилишнинг ҳамма босқичларида жамики резервлардан тўлиқ фойдаланишга эришиш керак.

Архитекторлар зиммасида турган вазифаларни муваффақиятли ҳал этишда Ўзбекистон архитекторлар союзининг ҳиссаси катта бўлмоғи керак. Союз меъморлар ижодий фаолиятини йўналтириб ва шакллантириб туриши, меъморларнинг профессионал маҳоратини оширишда бош-қош бўлиши, ёш архитектор кадрларни тарбиялашга катта эътибор бериши ҳамда уларнинг гоявий ва ижодий ўсишига кенг йўл очиб бериши лозим. Архитекторлар союзининг фаолияти қурилишга ҳамма илғор, прогрессив усулларнинг тез жорий этилишига актив таъсир этиши, бунда Ватанимиз ва жаҳон архитектура фани ва амалиёти вужудга келтирган бойликлардан фойдаланиш лозим. Бизнинг архитектурамиз улуғ совет халқига муносиб бўлсин.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети республика архитекторлари VIII съезди ишида муваффақият тилайди ва Ўзбекистон архитекторлари бундан буён ҳам Ватанимиз бахт-саодати йўлида, мамлакатимизда коммунизм тантанаси йўлида бундан буён ҳам ҳормай-толмай ижодий меҳнат қиладилар, деб қатъий ишонч билдиради.

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ.

«БИЛИМ» ЖАМИЯТИНИНГ СЪЕЗДИ

МОСКВА, 11 июнь. (ТАСС). Бугун союзлар уйининг колонна залида Бутуниттифоқ «Билим» жамиятининг V съезди очилди.

Съездни большевистик гвардиянинг ветерани, энг кекса ва толмас пропагандистлардан бири, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони профессор Ф. Н. Петров очди.

КПСС Марказий Комитетининг съездга йўллаган табрикномасини делегатлар гулдурос қарсаклар билан қутиб олдилар. Табрикномани КПСС Марказий Комитети сиёсий бюроси аъзолигига кайлидат, КПСС Марказий Комитетининг секретари П. Н. Демичев ўқиб берди.

Жамият правлениесининг раиси академик И. И. Артоболевский жамиятнинг фаолияти ҳақида ҳисобот доклади қилди.

Украина бинокорлари Тошкент марказида ажойиб иморатлар барпо қилаётирлар. Шаҳар марказидаги «Ц-7» кварталида ҳар томонлама тўкис уй-жой бинолари қуриб бердилар. Суратда: шу кеча-кундузда 9 каватли уй-жой бинолари тиклаётган пешқадам электр пайвандчи комсомол аъзоси Михаил Яновский, бетончилардан Н. Казак, А. Рублева, М. Сурдова, Н. Комиссарова ўртоқлар.

И. Глауберзон фотоси.

10 ИЮНДАГИ МОСКВА ХРОНИКАСИ

КПСС Марказий Комитети ҳузуридаги олий партия мактаби ва В. И. Ленин марказий музейи Москвада Ильич туғилган кунининг 100 йиллигига бағишланган лекциялар ташкил қилди. Бугун 10 июнда «В. И. Ленин — жаҳон пролетариатининг дохийси ва устози. В. И. Ленин революцион фаолиятининг бошланиши» деган темада биринчи лекциялар ўқилади. Лекцияларни, жумладан, Ульяновск ва Қозон партия ходимлари ўқийди.

Шу куни Москвада СССР Бадиий академиясининг залларида Карл Маркс туғилган кунининг 150 йиллигига бағишланган «1871—1917 йиллар революцион графикаси» деган виставка очилади. Россия, Германия, Франция, Бельгия, Австрия, Голландия, Норвегия ва Швейцария рассомларидан олтмиш авторнинг 150 сахифага яқин шу экспозицияси марксизм ғояларининг тарқалиши ва қарор топиши даврининг ўзига хос бадиий йилномаси бўлади.

Совет Иттифоқи пойтахтига расмий визит билан меҳмон бўлиб келган Цейлон парламенти вакиллар палатесининг раиси Ш. Корея мамлакатимиз давлат ҳокимияти органларининг фаолияти билан, Москва ҳаёти билан танишишни давом эттиряпти.

Мамлакатимиздаги энг яхши театр коллективларининг спектаклларини Совет Иттифоқи пойтахтига келтириб кўрсатиш анъанага айланиб қолди. Бугун Шимолий Осетия музикали драма театрининг Москвадаги гастроллари «Ўтли қалб» спектаклини қўйиш билан бошланади. Максим Горькийнинг дастлабки асарлари асосида қўйилган бу спектакль Горький асарлари спектаклларининг фестивалида учинчи мукофот ва биринчи даражали дипломга сазовор бўлган. Москваликлар меҳмонларнинг тўққиз спектаклини томоша қиладилар. (ТАСС).

КОМПОЗИТОРЛАР — СОВЕТ СОЛДАТЛАРИГА

Ўрта Осиё ва Қозоғистон республикалари композиторларининг 10 июнда Тошкентда бошланган кенгашида ҳарбий қўшиқлар ҳамиша Совет жангчисини муносиб равишда куйлайдиган бўлиши, уни янада жозибадор қилиш тўғрисида гап борди. Бир неча кун давом қиладиган бу кенгашда туркистон ҳарбий округининг жангчилари, Ўзбекистон пойтахтининг композиторлари, бадиий коллективлари билан учрашувларда ўз фикрларини билдирадилар. Ҳарбий—ватанпарварлик музикаси комиссияларининг кенгашида таниқли совет композитори Вано Мурадели қатнашмоқда. (ЎзТАГ).

ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТ АМАЛДА

ИМКОНИЯТЛАР КАЛИТИ

Бухоро шаҳар саноат корхоналарининг деярли кўпчилиги планлаштириш ва моддий рағбатлантиришнинг янги системаси асосида иш кўряпти. Ана шу корхоналардан бири ёғ-экстракция заводи ҳисобланади. Ҳамма цехлар ҳозирги замон янги техника асбоб-ускуналари билан жиҳозлантирилган. Чигитни тўқдан тозалаш ва магизларга бўлишдан тортиб, қора ва тинитилган ўсимлик ёғи тайёрлашгача бўлган барча иш жараёнлари механизациялаштирилган.

Мана, биз завод директори, ёш инженер Лолахон Ҳамроева билан кабинетда ўтирибмиз. Суҳбатимизнинг мавзуи иқтисодий ислоҳот тўғрисида боряпти. Бир йилдирки, бу иноқ коллектив янгича шароитда, янгича имконият ва афзалликлар билан хўжалик юргизяпти. Суҳбатимизга корхона бош инженери Анна Даниловна Попова ҳам қўшилди.

— Ҳа, ўтган ойлар коллективимиз учун ҳақиқий имтиҳон бўлди, — дейди у. — Дастлаб қийинчиликларни бошдан кечиришга тўғри келди. Изланиш, қурашиш натижасида аста-секин иш юришиб кетди. Янгича усул завод меҳнат аҳли ҳаётига борган сари сингаверди. Хўжаликка янгича раҳбарлик ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш билан боғлиқ бўлган барча жумбоқларни ижобий ечишга имконият яратди.

Ислоҳотга ўтилгандан буён коллективнинг омади келяпти. Зафар кетидан зафар қучилмоқда. Ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 3,2 процент ошди. Ҳар сменада илгаригига қараганда 8-10 тонна кўп ўсимлик ёғи ишлаб чиқарилмоқда. Завод меҳнат аҳли иш якунлари бўйича республика ёғ заводлари коллективлари ўртасида биринчи ўринни эгаллади ва Озиқ-овқат саноати министрлигининг кўчма Қизил байроғини ҳамда пул мукофотини олишга муваффақ бўлди.

Саратовликларнинг нуқул аъло сифатли маҳсулот ишлаб чиқариш ташаббусига қўшилган ишчилар ва инженер-техник ходимлар корхона шонш-шуҳрати учун қизғин курашяпти. Рафинация цехида новаторлар таклифи билан қўшимча фильтр мосламалари ўрнатилди. Бу биринчи сорт маҳсулот ишлаб чиқаришни кескин кўпайтиришга имкон берди. Пресс цехида ўрнатилган 2 та янги агрегат ҳам ана шу мақсадларга хизмат қиляпти. Шу йилнинг ўтган 5 ойи мобайнида сифат кўрсаткичларининг яхшиланганлиги туфайли қўшимча 40 минг сўмлик иқтисодий фойда олинди. Бу маблағлар ишчиларнинг маданий-маиший эҳтиёжларини қондиришга сарфланмоқда.

Ички резерв-имкониятларни қидириб топиш учун ҳамма жон куйдиряпти. Айниқса ихтирочилар ва рационализаторлар бу ишда байроқдор бўляпти. Уларнинг сичқон ижодий фикр-мулоҳазалари билан ҳом ашёни тушириш, тайёр маҳсулотни ғарамлаш ва жойжойига жўнатиш жараёнидаги қўл меҳнати тўлиқ механизациялаштирилди. Рафинация цехида ёғнинг 22 миллиметргача устки қатламини совутадиган махсус установканинг ўрнатилиши 5 минг сўмлик иқтисодий фойда келтирди. Экстракция цехининг механиги К. Ҳусанов, слесарь Х. Халимовларнинг лойиҳаси асосида ясалган ва жорий қилинган бу установка меҳнат унумдорлигини кескин ошириш ва маҳсулот сифатини яхшилашда жуда қўл келди.

Заводда харажат қилинаётган ҳар бир сўм ҳисоб-китобда. Шу боисдан меҳнатни илмий асосларда ташкил қилиш диққат марказида турибди. Махсус ижодкорлар бригадаси тузилган. Унга инженер В. Ашрапова раҳбарлик қиляпти. Ижодкорлар олдиндан тузиб чиқилган техника-ташкилий тадбирлар планига эга. Якинда ана шу бригада аъзоларининг ташаббуси билан слесарь ва юкчиларнинг бир кунлик иш фаолияти синчиклаб таҳлил қилинди. Бу қўшимча даромад манбаларини яратишга имкон берди. Ёғ тинитувчилар, насосчилар разрядларини тартибга солиш иш ҳаки фондидан бир неча минг сўм маблағни тежаб қолишга кўмаклашди. Масалан, шнек погрузчикларини жорий қилиш бир неча юкчиларни бошқа ишга кўчиришга шароит туғдиради. Бу 6 минг сўмни тежашга имкон берди.

Чигит ва кунжарада қолаётган ёғ миқдорини камайтириш бўйича талайгина техника-ташкилий тадбирлар амалга оширилди. Беш йилликнинг учинчи йили ўтган 5 ойи ичида фактгина чиқиндилар ҳисобига қўшимча равишда 250 тонна кора ёғ ишлаб чиқарилди. Товар маҳсулоти таннархи 25 минг сўмга арзонлашди.

Меҳнатга коммунистик муносабатда бўлиш учун коллективнинг ажойиб фазилатига айланган. Пресловчилардан Сафо Баҳоев, ёғ қиздирувчилардан Арслон Худойқулов, технологлардан Валентина Живодёрова, Нор Фармонов, слесарлардан Равшан Пўлатов, Пўлат Саидов лар ўз касбларининг фидойилари бўляптилар. Улар кунлик топшириқларни муттасил бир ярим ҳиссадан ошириб ўринлатмоқдалар ва маҳсулотнинг юқори сифатда бўлишини таъминламоқдалар.

Иқтисодий ислоҳот корхона коллективига резервларни, имкониятларни ишга солишнинг сеҳрли калитини тутқазди. Бухоро ёғчилари эришилган ютуқлар билан сира хотиржамланмайди. эртанги режалар билан яшайди. Завод меҳнат аҳли башарият доҳийси В. И. Ленин туғилган кунининг 100 йиллигини муносиб кутиб олиш ва бешйилликни муддатидан илгари адо этиш учун зиммага юксак социалистик мажбурият қабул қилган. Бу йилги планни муддатидан илгари — 25 декабргача бажариш, тежалган хом ашё ҳисобидан 50 тонна тинитилган ёғ ишлаб чиқариш, маҳсулот таннархини белгиланганидан 10 минг сўм арзонлаштириш ва пландан ташқари 50 минг сўмлик иқтисодий фойда қўлга киритиш қалби қайноқ ишчиларнинг орзу-ниятига айланган.

А. ШУКУРОВ,
Бухоро шаҳри.

ДАСТЛАБКИ ЯКУНЛАР

Коммунистлар ва партиясизлар активларининг ўқиши Охунбобоев районида бу йил кўнгилдагидек уюштирилди. Районда 63 бошланғич сиёсий мактаб, 31 марксизм-ленинизм асосларини ўрганиш мактаблари, 13 назарий семинарлар ишлади. Тингловчилар сони 2073 кишига етди. Халқ университетларида 575 киши таълим олди.

Район партия комитети пропаганда ва агитация бўлимининг мудири Донохон Маматқулованинг ишчиларнинг туфайли партия ва хўжалик ходимларининг ўқиши ҳар қачонгидан яхшироқ уюштирилди. Партия ходимларини тайёрлаш факультетини (раҳбари Арслон Ҳайруддинов) 35, совет ходимлари тайёрлаш факультетини (раҳбари Исмоил Халилов) 27, қишлоқ хўжалик раҳбар ходимларини тайёрлаш факультетини 27 киши муваффақиятли битириб чиқди. Бу факультетларда ҳаммаси бўлиб 119 тингловчи ўз малакасини оширди. Якунловчи машғулотларни муваффақиятли уюштиришга пухта тайёрлик кўрилди. Район партия комитетларида бошланғич партия ташкилоти секретарлари ва пропагандистларнинг семинари ўтказилди. Бунда интернационал тарбия масалаларига бағишланган республика активининг якунлари ва партия маорифи системасида бунга эътиборни янада кучайтириш чоралари тўғрисида, якунловчи машғулотларни уюштиришда кўргазмали қуроллардан фойдаланиш методикаси, меҳнаткашлар орасида маданий-маиший шароитни ҳозирги замон талаблари даражасида ташкил этиш ҳақида М. Аҳмадалиев, Д. Маматқулова, М. Мамажонов ўртоқларнинг докладлари тингланди.

Пропагандистларга якунловчи машғулотларга тайёрлик кўрилаётган ва ўтказиляётган пайтларда амалий ёрдам уюштирилди. Кўргазмали қуроллар ҳамда керакли адабиётлар етказиб берилди. Партия ва комсомол ўқуви системасида якунловчи машғулотларнинг юксак савияда ва мазмунли ўтишига эришилди. Жойлардаги сиёсий маориф кабинетлари кўнгилдагидек ишлади.

«Оқ олтин» колхози партия ташкилоти (секретари ўртоқ Саодатхон Раҳимова) ҳузурида партия маорифининг экспериментал мактаби ташкил этилган эди. С. Умаров, Н. Ковлонов, С. Олимов ўртоқлар пропагандистик қилган мактабларда машғулотлар барвақт ва муваффақиятли якунланди. Тингловчилар марксизм-ленинизм асослари мактабларининг биринчи йилини яхши якунлаб, иккинчи курсга ўтдилар. 110 тингловчиси бўлган мактабларда 100 процент ўзлаштиришга эришилди. Ленин номли, Киров номли колхозларда ҳам сиёсий ўқишлар мазмунли, қизиқарли ўтди ва апрель ойидаёқ якунланди.

Фрунзе номли колхоз партия ташкилоти ҳузуридаги марксизм-ленинизм асосларини ўрганиш мактабларида якунловчи машғулотлар бормоқда. Ўртоқ Мўминжон Мадраҳимов пропагандистлик қилаётган назарий семинарда имтиҳонлар бошланди. Тингловчилардан Азимжон Мадаминов, Аҳмад Набиев, Абдуллажон Ваҳобовлар дарсларни аъло даражада ўзлаштиргаликларини кўрсатдилар. Колхоз партия ташкилотининг секретари Набижон Собиров коммунистлар ва партиясиз активларнинг партия маорифи шохобчаларидаги ўқуви йили бу йил кўнгилдагидек ўтаётганини гапириб берди.

«Победа» колхози партия ташкилоти (секретари Нўлдош Раҳимов) ҳузуридаги марксизм-ленинизм асосларини ўрганиш мактабига жалб этилган 12 кишидан 11 киши суҳбатда қатнашди. Пропагандист ўртоқ Маҳмуджон Мамашов тингловчилардан 2 кишига аъзо 6 кишига яхши, 3 кишига қониқарли баҳо қўйди. Тингловчилар келгуси ўқув йилида фалсафа асосларини ўрганадилар.

Охунбобоев районида партия ва комсомол маорифи шохобчаларидаги ўқув йили кўнгилдагидек якунланди.

И. ТУХТАСИНОВ,
«Совет Ўзбекистони»нинг штатсиз мухбири.

БРИГАДА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТЛАРИ

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

Колхоз партия комитетининг кабинети правление ва бухгалтерия билан ёнма-ён. Кабинетга кириш билан ўндаги турли диаграммалар, дунё ва мамлакат хариталари, партком ва бригада партия ташкилотларининг йиғилишларини ўтказиш жадваллари кўзга ташланади. Партия йиғилишлари, коммунистларнинг бурч ва вазифалари, аъзолик бадаллари ҳақида партия Уставидан олинган лавҳалар йирик ҳарфлар билан ёзиб қўйилган. КПСС ва Ўзкомпартиянинг съездлари тўғрисида қисқача маълумотлар бор. Бу ерда колхознинг ишлаб чиқариш ва иқтисодий кўрсаткичларига доир жуда кўп факт ва рақамлар билан танишиш мумкин.

Партия комитетининг кабинети айниқса кечқурунлари гавжум бўлади. Партком аъзоларидан навбатчилар туришади. Агитколлектив, лекторлар ва пропагандистларнинг ҳафталик семинарлари, йиғилишлар ҳам шу ерда ўтказилади.

Колхоз партия комитетининг секретари Абдурашид Ражабов ўз вазифасини сидқидилдан севади. Хўжалик масалаларини партиявий нуқтаи назардан ҳал этишда тажрибаси бор. У агрономлик дипломини олгач бригада бошлиғи, қишлоқ Советининг раиси бўлиб ишлади. «Иттифоқ» колхози йириклашгандан кейин правление раисининг ўринбосари, колхоз партия комитетининг секретарлигига сайланди. Бир неча йилки, шу вазифани шараф билан бажаряпти. Секретарь колхоз коммунистлари орасида ташкилотчи, сиёсий раҳбар сифатида катта обрў-қозонмоқда. Партия комитетининг секретарлигига қайта-қайта сайланмоқда.

Партия комитетининг 9 коммунистдан иборат комитет аъзоси бор. Булар хўжаликнинг асосий ишлаб чиқариш участкаларига бошчилик қиладилар. Иноят Туробов — колхоз раиси, Қизбиби Бердиёрова — болалар боғчасининг мудири, Мамаюсуп Аллазов — ферма мудири, София Қодирова — хотин-қизлар советининг раиси. Комитет аъзоларининг ташаббускорлиги ҳақида кўпгина ибратли мисоллар келтириш мумкин.

Чорвачилик фермасида аҳвол оғир эди. Бузоқ, қўзи олиш планлари бажарилмас, гўшт ва сут кам етиштириларди. Қўйчилик ва қорамолчилик фермаларида қилинган даромаддан кўра сарфланган харажат ортиб кетарди. Пахтачиликдан келган даромад билан чорвадан кўрилган зарар қопланиб кетарди. Бюро аъзоси Мамаюсуп Аллазов ферма мудирилигига тайинланди. Ёш зоотехник бу оғир участкада калаванинг учини топди. Қолоқлик сабабларини пухта ўрганиб, уни бартараф этиш тадбирларини кўрди. Моллар зоти яхшиланди, сигирлардан бузоқ ва совлиқлардан қўзи олиш кўпайтирилди.

Мустаҳкам озуқа базаси яратиш ва моллар учун етарли емхашак жамғариш билан бир қаторда, чорва фермаларида ҳисоб-китоб ишлари тубдан яхшиланди. Кейинги икки йил ичида ҳар бир сигирдан бир ярим баравар кўп сут согиб олинди. Область советининг депутати Парда Турсунова 15 бош сигирнинг ҳар биридан 1500 ўрнига 2600 килограммдан сут согиб олди. Колхоз чорвачилиги рентабеллик соҳага айланди. Чорвачиликдан бир йил давомида 103 минг сўм даромад кўрилди.

Колхоз партия комитети ҳисобида 162 коммунист бор. Булар асосан бригадаларда, чорва фермаларида ишлаяптилар. 20 та пахтачилик бригадасининг 16 тасига коммунистлар бошчилик қилади. Ўн олтита бригада қошида бошланғич партия ташкилоти тузилган. Деярли ҳамма бригада партия ташкилоти секретарлигига олий ва ўрта маълумотли коммунистлар сайланган.

Колхознинг 17-бригадаси партия ташкилотида 9 коммунист — бригада бошлиғи ўрта маълумотли Абдулла Туробов, уч тракторчи, уч сувчи ва звено бошлиғи, икки оддий колхозчи аёл бор. Оддий колхозчи Баҳодир Юнусов партия ташкилотининг секретари. Бригада партия ташкилоти актив фаолият кўрсатяпти. Ҳамма коммунистлар партия топшириғига эга. Коммунист Тоҳир Қораев бригада аъзолари орасида агитатор. У ҳар ойда «Жанговар варақа» чиқаради.

Партия йиғилишларининг кун тартиби хилма-хил бўлади. Дала ишларининг сифати, механизациядан фойдаланиш ва меҳнатни ташкил этишдаги масалалар атрофлича муҳокама қилинади. Камчиликлар ўз вақтида тузатиб борилади. Коммунистларнинг ташаббуси билан агротехника тадбирлари қулай муддатларда ўтказилади. Натижада бригада пахтадан йил сайин юқори ҳосил етиштирмоқда. Бригада ўтган 1967 йилда 135 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 28,1 центнер пахта топширди. Коммунист механик-ҳайдовчи Раҳмон Шукуров мавсумда бункердан 97 тонна пахта тўкди. Етиштирилган ҳосилнинг кўпи машинада териб олиниб, ҳамма бригадалардан арзон пахта етиштирилди.

— Бригада бошлаётган партия ташкилоти, — деди колхоз партия комитетининг секретари А. Ражабов биз билан суҳбатда, — партиявий-сиёсий ва партиявий-ташкилий ишларимизни анча осонлаштиради. Хўжаликка оператив раҳбарлик қилиш, дала ишларини қайси участкада кандай бораётганлигини ўша куниёқ билиб олиш имконини беради. Йирик хўжаликда етакчи касбдаги колхозчилар, тракторчилар ва сувчиларнинг, чўпон-чўлиқларнинг ишини бригада партия ташкилоти оркали кун сайин билиб бориш, коммунистларга партия топшириғи бериб, унинг бажарилиши устидан пухта назорат қилиш тубдан яхшиланди.

Партия комитети бригада партия ташкилотларига якиндан таяниб иш тутаётган Нарпай районидаги бу йирик колхозда хўжалик вазифалари муваффақиятли бажарилмоқда. Кейинги уч йил ичида пахта ҳосилдорлиги гектар бошига 13 центнер ошди. Юбилей йилида айниқса самарали, кўрсаткичларга эришилди. 2430 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан қариб 30 центнердан ҳосил олинди. Планга қўшимча 10100 центнер кўп пахта топширилди. Галла, пилла ва чорвачилик маҳсулотлари сотиш планлари ортиги билан адо этилди.

Колхоз партия комитети қўлга киритилган ютуқларни мустаҳкамлаш, бригада партия ташкилотининг ишлаб чиқаришдаги жанговарлик қобилиятини ошириш устида жиддий қамҳўрлик қилмоқда. Бригада партия ташкилотларининг обрўсини кўтариш, коммунистларнинг етакчилигини кучайтириш йўлида катта ишлар олиб бормоқда.

Л. ЭРГАШЕВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Самарқанднинг 2500 йиллиги олдидан

ОЙДИН САҲИФА

ЖУРНАЛИСТ ЕН ДАФТАРИДАН

КЎҲНА Самарқанд. Регистон майдони. Катта йўл ёқасида қурилган кўп қаватли бинолар ёонсида кичик бир ҳовли йўлга ёнбош бўлиб турибди. Дарвоза ёнидаги лавҳада қўйидаги сўзларни ўқидим: **«ЎзССР Маданият министрлиги. Садриддин Айний музейи».**

Ҳаяжонланиб, ичкарига кирдим. Биринчи ҳонанинг бурчагида қайрилма дастали ҳассага кўзим тушди.

— Домла шу ҳассага суяниб, чойхонадаги чорпояда ўнўн беш киши ўйга толиб ўтирардилар. Ўткир кўзлари паришон. Хаёллари бошқа жойда. Биров чой узатса, бир пиёла олар, сўнг ишларини чала қолдириб келгандек тез ўрниларидан туриб, ҳовлиларига кириб кетардилар. — деб ҳикоя қилади устознинг ҳовлисидаги чорпояда чой ичиб ўтирган дармиён кўшниси Нажмиддин ота Мухитдинов. — Номозгоҳда боғлари бор эди. «Москвич» олгандан кейин ҳам эшак аравада ёзда ўша боққа кўчиб кетардилар.

Нажмиддин отага ҳавасим келади. У киши устозни кўрган, суҳбатларини тингларди. Мен дорилфунун талабаси пайтимда атайлаб Самарқандга тушиб, бу уй агрофидан уч-тўрт айланган кириш журъат эта олмагандим. Нима деб киришни билмай, истиола қилганман. Мана бугун у турган уйларни, ҳовлини, унинг қўли теккан нарсаларни кўрдим. Домланинг беқасам чопони, қора бахмалдан тикилган қалпоғини олганимда ҳаяжондан қўлларим қалтиради. Ҳамма нарса жойжойида. Лавҳа устида очиқ турган Бедил қуллиёти-ю, хонтахтадаги довот ҳам. 29 сентябрь саҳифаси очилган календару, шамдон ҳам. Ҳатто устоз Рўдакий ҳам девордаги портретдан «бу одам қаёққа бунча ҳаяллаб кетди. Иши қолди-ку?» — дегандек бир оз хавотирланиб, шогирди хонтахта устида очиқ қолдирган саҳифаларга термилиб турибди.

Лекин Садриддин энди қайтиб келмайди.

Э СКИ усулда қурилган, оддийгина, ҳозир эса Самарқанднинг мўкаддас ёдгорликларидан бирига айланиб қолган бу уй-музейнинг тарихи ҳам қизиқ. Садриддин ўн еттинчи йилда Бухоро амирининг даррасидан елкаси мўмоталоқ бўлиб, эллик икки кун Коғон касалхонасида ётди. Ўн еттинчи йилнинг 3 июнида Самарқандга келди. Аввал Сўфи Розиқ маҳалласида истиқомат қилди. «Раҳбари Донишқ» журнали, «Овози тожик» газетасида мақола ва асарлари билан қатнаша бошлади. Ана шу маҳаллада Самарқандда биринчи мактаб очган маърифатпарвар Абдиқодир Шакурий билан танишган. Кейинчалик улар қалин дўст бўлиб кетишди. Маҳалла аҳли ҳам камтар, одамохун, донишманд Садриддинни хуш кўриб қолди. Кишиларнинг унга ҳурматини қўйидаги бир ҳужжатдан ҳам билса бўлади.

«Самарқанд вилояти ички ишлар бўлимининг мудирига.

Самарқанд шаҳар Сўфи Розиқ маҳалласида истиқомат қилувчи, собиқ бухоролик Садриддин Айний Саидмуродхожаевдан

ИЛТИМОСНОМА

Мени ўз хоҳишим билан Сўфи Розиқ маҳалласи аҳли қаторига қабул қилиш ҳақидаги Эски Самарқанд шаҳар, Хайробод қитъа Сўфи Розиқ маҳалла аҳолисининг умумий қарорини мен Сизга маълум қиламан. Сизга маълум қиламанки, қарийб уч йилдан буён Сўфи Розиқ маҳалласида яшайман, ёшим 42 га етган. Машғулотим — мадраса мударриси, ҳеч қандай жонсиз молим, яъни боғ, ховли ва ерим йўқ, маҳнум этилмаганман, ҳозир сўроқ остида эмасман. Россия таъбаасига ўтказилишим ҳақидаги менинг илтимосимни рад этмасангиз кўп фахрланардим...

1919 йил.
5 март.
Самарқанд шаҳри.

АЙНИЙ соқоллари оқариб, пешанасига йиллар ажин чизиқларини торгиб ўтганда ҳам бу маҳаллага тез-тез бориб турарди. Ахир, ёшликни унутиб бўладими. Шакурийнинг Андижон кўча, 118-уйда турувчи хотини бир воқеани ҳикоя қилиб берди:

Абдиқодир акангиз Садриддинни уйлантириш пайига тушиб қолдилар. Қизни ҳам топдик. Садриддин:

— Қизни ўзим бир кўрсайдим, — деган истак билдирдилар.

Икки дўст кичик деразаси катта ҳовлига қараган болохонада ўтиришди. Қизни айтиб келдик. У катта уйда ўтирарди. Ошни дамлаб, қизни чақирдим:

— Салоҳатой, катта товоқни олиб кел.

Қиз бир оёғи сал оқсаб ўчоқ бошига борди.

Қирқ ёшдан ошган Садриддин уни мехмонхона деразасидан кузатиб турган эди. Дўстига ўгирилди:

— Оёғи бир оз...

Шакурий ёқимли табассум билан Садриддинга қаради:

— Зарари йўқ.

— Сочига нуқра пўлак тақиб юрганида ёқимли жиринглайди. Унинг мусиқий оҳангидан ҳузурланасиз...

Дўстлари унга Регистон рўпарасида турувчи Комилбойнинг ҳовлисидан бир уй, даҳлизни олиб беришди. У шу хонада 1923—1937 йилларда камтарона ҳаёт кечирди. «Одина», «Эски мактаб», «Қуллар», «Бухоро жаллодлари», дунёга машҳур «Судхўрнинг ўлими» шу қулбада ёзилган.

«Ишхона»дан чиқиб, Айний болалари билан дам олиб, суҳбатлашиб ўтирадиган ўн бир ёғочли хонага кирдик. Уч дераза ҳовлига қараган. Токчаларда шам, эски самовар, қамиш елпиғич. Бир токчадаги лоух-лавҳа устида Абдураҳмон Жомий қуллиёти очиқ турибди. Ерга эскирок гилам, девор бўйлаб гирдихона (кўрпача) тўшалган. Уй тўрида сандал. Устига қизил духоба кўрпа ёпилган. Катта мис баркашда кўк гулли чойнак, иккита пиёла. Пойгакда ташнов. Музей директори, хушгабиат, камтар йигит Абдикарим Ғаниев қизиқ бир воқеани айтиб берди:

Домла шу уйда турган пайтларида Пайрав Сулаймоний меҳмон бўлиб келган. Уйни кўриб, ҳазиломуз гапирган:

— Домла, бизнинг ҳаммамиз яшаш шароитини янги тарзда ташкил қилиш ташвишочисимизу, нега ўзимиз шунга амал қилмаймиз...

Устоз ҳам бўш келмади:

— Ҳозир ижод вақти бўлиб, ҳузур ва ҳаловатга фурсат етган эмас. Чунки ҳозирги муҳит мендан жуда кўп иш қилишни талаб қилади, халқнинг ўтмишдаги ва ҳозирги шароитини акс эттириш зарур... Бу бир. Иккинчиси шуки, мен шу сандалда ўтириб, «Одина»нга қиссасси, «Қуллар», «Дохунда» романларини ёздим. Бундан ташқари бир неча илмий, публицистик мақолалар шу ерда ижод қилинган. Қани, сиз печкали уйда ўтириб нечта китоб ёздингиз?

Музейдаги «Дам олиш уйи», «Бухоро зали» (1878—1917 йиллар), катта зал «Ишхона»содда, яхши безатилган. Лекин бир ҳовлини, музей деб ажратиб қўйишнинг ўзи кифоя эмас. Дунёнинг ҳамма мамлакатларидан Самарқандга меҳмонлар сайёҳлар келиб туришади. Улар албатта бу музейга ҳам киришади. Ёзувчилар, олимларнинг, қариндош-уруғларнинг суҳаларини, хотираларини ёзиб олиш учун магнитофон, альбом зарур. Сўнг музейда ёзувчиларнинг бирорта ҳам қўлёзмаси қўйилмаган. Тегишли ташкилотлар музейга маблағ ажратиб, бу ишларни қилишга алоҳида штат бераларди, деб умид қиламиз.

С. НУРОВ.
Самарқанд.

МАТЕРИАЛЛАРИМИЗ ИЗИДАН

ЙЎҚОЛГАН ВАҚТ ТОПИЛМАЙДИ

«Совет Ўзбекистони» газетасининг шу йил 25 май сонида босилган юқоридаги сарлавҳали мақолада Сурхондарё областининг қатор районларида қишлоқ хўжалик экинларини парвариш қилиш суст олиб борилаётганлиги, мактабгўхори ва сабзавот экинлари парваришни ўз ҳолига ташлаб қўйилгани қаттиқ танқид қилинган эди. Областнинг Бойсун ва Шеробод районларида айниқса аҳвол жиддийлиги кўрсатилган эди.

Танқидий мақола юзасидан текшириш ўтказган Сурхондарё область партия комитети редакцияга қуйидагиларни хабар қилди:

Текширишда танқидий мақолада келтирилган фактлар тўла тасдиқланди. Якуни область партия комитетида мухокама қилиниб, Шеробод ва Бойсун районларининг раҳбарлари қаттиқ огоҳлантирилди, уларга йўл қўйилган камчиликларни бартараф этиш топширилди. Область партия комитети колхоз ва совхоз раҳбарларининг эътиборини барча қишлоқ хўжалик экинлари парваришини кучайтиришга қаратди.

ҒЎЗАНИ ГЎЛЛАГУНЧА ҚАНДАЙ СУҒОРИШ КЕРАК

МАРОМИДА БЎЛСИН

Ғўзани серҳосил қилиб ўстиришда суғоришни агротехника муддатларида ўтказиш жуда катта аҳамиятга эга. Негани, ғўза тағабига қараб сувга кондирилса, нормал ўсади, ҳосил тугунчалари кўпаяди. Бинобарин, мўлжалдаги ҳосилни олиш учун имконият яратилади.

Шу неча-кундузда ғўза илдизлари ҳали чуқур ўсгани йўқ. Буни эътиборга олиб, оз норма билан, яъни гектарига 700.800 кубометрдан сув қуйиб суғориш керак. Бунда сув тупроқнинг 40-50 сантиметр қатламигача сингиб боришн зарур.

Ғўза пайкалларини ортиқча захлатиб қўймаслик ва ерга сойинган азотли ўғитларнинг тупроқнинг чуқур қатламларига ювилиб кетмаслиги учун нишаби унча катта бўлмаган майдонларда биринчи суғоришни эгат оралатиб ўтказган маъқул. Сувни тез ўтказадиган енгил тупроқли пайналларда, бедапоядан очилган ва нишаби жуда кам бўлган текис ерларда кейинги суғоришни ҳам эгат оралатиб ўтказиш мақсадга мувофиқдир.

Қатор оралари 80-90 сантиметрлик қилиб чигит экилган майдонларда сувни ҳар бир эгатга қўйиш лозим. Эгатлар қатор оралари бўйлаб тўппа-тўғри ва чуқур олиниши шарт. Лекин, сувнинг эгатлардан тўғриб-тошиб окишига йўл қўймаслик керак.

Ҳар бир участкада суғоришнинг давом этиши ғўза илдизлари тарқалган чуқурлигининг нақадар намланишига қараб белгиланади. Суғоришни группа усулида ташкил этиб, бу ишга тажрибали кишиларни ажратиш керак. Колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари, бригада ва бўлимларнинг бошлиқлари барча участкаларда ғўза қандай суғорилаётганлигини кузатиб борсинлар.

Ғўзанинг бостириб суғорилишига, пайналларнинг нўллатиб юборилишига, сувнинг беҳуда исроф бўлишига йўл қўймаслик — шу кунниг энг муҳим вазифасидир.

Озиқлантириш билан суғоришнинг бир-бирига чамбарчас боғлаб олиб борилиши ғўза тупларининг сув ҳамда озуқа моддаларидан яхши баҳраманд бўлишини, ўсимлигининг баравж ўсишини таъминлайди.

Ғўза гулга иргунча суғоришни ҳар бир мартанинг тупроқ хусусияти ва ўсимлигининг талабини ҳисобга олиб ўтказиш лозим. Ғўза гуллагач сувни кўпроқ талаб этади. Айни вақтда ғўза зараркунандаларига қарши курашни ҳам бўшаштирмаслик керак.

Ғўза гуллашига қадар ҳар гектар ерга бериладиган сув нормаси 700.800 кубометр миқдорида бўлса, кейинги суғоришлар эса ҳар гектар ердаги ғўзага 800-900 кубометр сув тарашни талаб этади. Шўрхок ерларда ғўза илдизлари тарқалган тупроқ қатламларида нам ҳосил этиш мақсадида ҳар бир суғоришни каттароқ нормада ўтказиш мақбулдир. Бошқача қилиб айтганда, ҳар гектар ердаги ғўзага 1100-1200 кубометр сув қуйиш лозим.

Ҳозирги шароитда ғўзани озиқлантириш, суғориш ва ер етилиши билан тупроқни ишлаш ўртасида ҳеч қандай узилишларга йўл қўймаслик керак. Ана шу асосий агротехника тадбирлари комплексининг ўз вақтида амалга оширилиши ғўзанинг сув, озуқа режими учун нормал шароитлар вужудга келтиради.

Мамлакатга бу йил камида 4 миллион 100 минг тонна «оқ олтин» армуғон этишга сўз берган республикамиз пахтакорлари айниқса шу неча-кундузда ғўзани тўғри ва ўз вақтида суғоришга алоҳида аҳамият бериш лозим. Чунки, ғўзанинг агротехника муддатларида, тўғри суғорилишида ҳикмат кўп.

Р. АҲМЕДОВ.

Бутуниттифоқ пахтачилик илмий-тадқиқот институтининг катта илмий ходими, қишлоқ хўжалик фанлари кандидати.

„ХОНАКИ“ ИЛОНЛАР

ИЛМ МАСКАНИДАН РЕПОРТАЖ

Табиатнинг ажойиб-ғаройиб ҳодисалари бор.

Донишмандлар илоннинг ўзи ҳам, ёғи ҳам, заҳари ҳам кўп дардга малҳам, фойдали эканлигини аллақачонлар аниқлаб, улардан беморларни даволашда фойдаланишган. Илоннинг нафи тўғрисидаги афсона, ривоятлар бир қанча халқлар орасида қадим замонлардан бери мавжуд. Юртимизда ҳам, хорижий мамлакатларда ҳам илон заҳридан, ёғидан дорилар ишлаш илмига кўплар қизиқиб келган.

Лекин ҳали ҳеч ким илонларнинг қаерда яшашини, қандай қилиб кўпайишини, нима ейишни, қўлда боқса бўладими-йўқми тўла тенширив, ўрганиб чиқмаган эди. Бу ҳайрли ишга, отланган кишининг бошида илгари дин тегирмон тоши юргизарди, илоннинг бошига беқ қора доғ бор, бу худонинг ўзи босган тамға, бандасининг унга қўл тегизишга ҳаққи йўқ, дерди.

1960 йилда Ўзбекистондик бир гуруҳ олимлар илонлар билан боғлиқ бўлган юқорида айтилган ва бошқа муаммоларни ечиш мумкин, совет фани бунга қодир, дейишди. Республика ҳукумати фозилларнинг дадил, оқил таклифини қўллаб-қувватлади, имкониятлар яратиб берди. Тошкент шаҳрининг, Октябрь район Сағбон кўчаси этагидаги бир маҳалдар тери пишириш ишхонаси бўлган жойда Ўзбекистон ССР Фанлар академияси зоология ва паразитология институтининг заҳарли илонларни ўрганиш лабораторияси очилди

— Гапнинг очиғи, ўша вақтда баъзи олимлар, беҳуда уриниш, ҳеч нарса чиқмайди, чаққани, бир-икки кишини нобуд қилгани қолади, деб чўчитишди, — деди лаборатория мудири, биология фанлари доктори, профессор Олег Павлович Богданов. — Ноумид шайтон, деб ишга киришиб кетдик.

Ўтган етти йилда анча иш қилинди. Ҳозир бу лабораториянинг заҳарли илонларни ўрганиш борасидаги иши Совет Иттифоқидагина эмас, Америка Қўшма Штатларида ҳам, Франция, Бразилия ва бошқа қатор чет эл мамлакатларида ҳам маълум

ҚУЛБОЛА

Биз лаборатория олимлари олиб бораётган илмий-тадқиқот ишларининг самараларидан гапириб беришни сўрадик. Олег Павлович сукунатга чўкиб, ўйланиб қолди. «Ҳозир ҳаммасини гапириб берадиг, ёзиб улгурсак бас!» деган ҳаёлда ён дафтарни ҳозирладик.

— Яхшиси юринг, ўзингиз кўринг, — деди профессор.

У бизни илон, қурт-қумирсқа, эчкизмар, сичқон, каламуш солинган катта-кичик шиша идишлар терив қўйилган шкафлар ёнидан кенг хонага олиб кирди. Хонада одам бўйи кўтариб қўйилган қатор-қатор қутилар турибди. Деярли ҳаммасининг юзига қора мато тутилган Биз димоғимизга гуп этиб урган бадбўйга чидаб, қутилар оралаб профессорга эргашдик. Олим бизни «бир чекнадан кўрсатай» деб хонанинг тўрига бошлади.

Бир қутининг пардасини кўтариб, бурчакка илиб қўйди. Сим тўр устидан қоплаган ойнадан ичкарига қарадик. «Кўз ойнакли заҳарли илон кулча бўлиб ётибди. Кўряпсизми?» деб сўради. Қутини ичи ним қоронги эди. «Йўқ» ишорасини кўргач, қутича ичига ўрнатилган электрлампочкани ёнди. «Ёруғлик вақти-вақти билан керак. Ҳозир шунинг учун ўчириб қўйганмиз» деб қўйди. «Нимага қимирламайди» ойнани уриб кўрди, «Кулча» жонсиздай. Қутича бурнидаги қулфни олиб, эшикчасини очиб юборса бўладими. Беихтиёр тисарилдик. Профессор эса пинагини ҳам бузмади, оҳорли кўйлагини ҳам аямади, қўлига нарса ҳам киймади-да, бармоқларининг орқаси билан илонни бир-икки туртиб, нари-берига сурди. «Ҳақиқий олим — ўз касбини севади» меҳрим тобланди унга. Жонивор ухлаб ётган экан, вишиллаб бошини тоздек кўтариб қолди-ю, Олим қутичани бекитди!

«Қойил! Бундақада чақиши мумкин-ку!» кўнглимдан ўтди.

— Сира чаққанми? —сўрадик.

ЗАҲАР ҚОНГА СИНГМАЙДИ

— Чаққан. Икки марта! — бепарво жавоб берди олим. — Биринчисида ётганим ҳам йўқ. Дарров олдини олдик, тузалиб кетдим. Иккинчисида, икки ойча олиб бориб-олиб келди. Биласизми, ҳеч қанақа илон ўзича чақмайди ҳам, қувламайди ҳам, ёпишмайди ҳам. Отлар бўйнини тешиб ўтган ўқ илонлар тўғрисидаги гаплар, афсона. Аммо, тегсангиз тегади ўшанда ҳам ўзини муҳофаза қилиш учун.

Кейин, илоннинг заҳари ҳам оғир, ҳам қонга нисбатан ғирик допачалардан иборат бўлади. Шунинг учун илон заҳри бадданга томир, гўштларнинг орасидан тарқалади. Тарқалганда ҳам жуда секинлик билан силжийди. Илон чаққан жойни, оғригига чидаб, қимирлатмаган одам ютади, заҳар тарқамай, чаққан жойида туриб қолади. Агар илон чаққан жой ўша заҳоти кесиб ташланса ёки сўриб олинса, инсон омон қолади. Спиртнинг ҳам нафи катта, уни чаққан жойга қуйиш лозим. Ҳозир, унга қарши ишлатиладиган дорилар ҳам бор. Омон қоламан деган одам дарҳол шифохонга учраши керак.

«ОВЧИ» ЖОНИВОРЛАР

Хонани айлантириб, кўз ойнакли, заҳарли қора, чўл, чарх илонларини, тимсоҳларни, илонларга бериш учун боқилаётган сичқон, кўршапалакларни кўрсатган олим, ташқаригга бошлади.

— Уч-тўрт хил илонни ҳовлида боқамиз, — деди у. Галвирга ишлатиладиган майда кўзли сим тўр билан ўралган майдонни кўрсатиб. Ҳар хил дарахтлар, гуллар ўсган, токзор майдон бир неча катакка бўлинган. орасидан ўтган йўлкалар ,уларни бир-биридан ажратиб турарди. Шу йўлакларидан ўтиб, судралиб юрган бизни кўриб, тилини чиқарган, оҳиста, махсус қилинган ўра — ниҳга қочаётган илонларни кузатдик. Бирдан ишком устида қандайдир қуш чирқиллаб қолди. Ўша томонга чопиб бордик. Қора илон ишком тепасида бир қушни ютарди.

— «Овчи» — грюза илонларимиз, — деб изоҳ берди Олег Павлович. — Бу илонлар парранда гўшти билан тирик. Биз бергамга қаноат қилмаганлари, дарахтга, кўрганингиздек ишкомга чиқиб, ов қилади. Биз буни аниқлаб, илонларга сичқондан арзон тушадиган жўжа беришни тавсия этдик.

ДЕБОЧА

Лаборатория иш бошлаганда бармоқ билан саналгли бир-икки хил илон бор эди. Ҳозир бу ерда 7 хил 2000 дан ортиқ илон бор. Улар Ўрта Осиёдан, Кавказдан, Россиядан келтирилган.

Лабораторияда профессор Олег Павлович Богданов бошчилигида 5 фан кандидати ва бошқа илмий ходимлар ишлайди. Улар қисқа вақтда илонларни «қўлда» боқиш мумкинлигини, буниг учун қанча ёруглик, қанча қоронгилик кераклигини, иссиқ-совуқ даражаси қандай бўлишини нима, қанча ейишини, шунга ўхшаш муҳим масалаларни илмий жиҳатдан ўрганиб, тавсияномалар ишлаб чиқишди.

Шунингдек Ўзбекистонлик олимлар қайси тур илон кўпроқ қаерда, қайси ойларда учрашини аниқлашди.

Чўл, сахролар тез суръатлар билан ўзлаштирилаётган, сув тошқинлари илонларнинг «ўрда»ларини йўқотиб бораётган бир шароитда бу масалаларни ўрганиш, «хонаки» илонларни кўпайтириш алоҳида эътиборга эгадир. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси президиуми, эски бинода сиқилиб қолган бу лабораторияни янада кенгайтириш, такомиллаштириш маслаҳатини қилса, уни тезда амалга ошириш чораларини кўрса, бу фойдали иш яна ҳам авж олади, самарали бўлади. Зотан Олег Павловичнинг айтишича, амалга оширилган дастлабки илмий тадқиқотлар қилиниши лозим бўлган катта кузатишларнинг дебочасидир.

ЭЛЕКТР ҚУВВАТИ ВА ЗАҲАР

Ҳовлидан қайтиб, ичкаридаги бир кичик хонага кирдик. Столда бурнидан мушукнинг мўйлабига ўхшаб симлар таралган китобдек-китобдек асбоблар турибди.

— Булар электр асбоблар, — деб тушунтирди мезбонимиз. — биз илондардан заҳарни шу асбоблар ёрдамида олишни йўлга қўйдик.

Энтомология лабораториясн медицина учун қимматбаҳо илон заҳарини етказиб бермоқда. Икки киши заҳар олиш билан банд. Бир илондан ҳар ойда бир марта заҳар олинади. Ҳозирча йилига ярим килограммгача заҳар олиняпти.

ИШҚИБОЗЛИК

— Бу илонлар лабораторияга қандай қилиб келиб қолган?—деб сўрадик.

Аввало, ўзимиз шу ерда кўпайтиряпмиз, кейин илмий экспедициялар уюштирилиб, мутахассислар вақти-вақти билан илон овига чиқадилар. Халқ орасида илон ов қиладиган кишилар ҳам бор. Улар чўпонлар, деҳқонлар, турли касб эгалари, Самарқандлик Ҳудойқул Зовқиевни олинг. У Нуротада ветфельдшер бўлиб ишлайди. Ишдан бўш вақтларида, ишқибозлик-да, илон тутади. Ҳар йили 100-150 та илон олиб келади. Илонлар сотиб олинади. Кўз ойнакли илон 30 сўм бўлса, заҳарли қора илон уч сўм, бошқалари ҳам шу каби, ўзининг нархи бор. Илон тутиш жуда қизиқ, қийин, хавфли иш. Эҳтиёткорлик, чаққонлик, ишни кўзини билиб ҳаракат қилиш керак. Ҳудойқул Зовқиев тоғ боласи эмасми, илон тутишни ёшлигида ўрганган.

Инсон сиҳат-саломатлигини ўйлаб, бу юзик ишга қўл урган «хонаки» илон соҳибларига муваффақият тилаб, хайрлашдик.

Расул РАҲМОНОВ.

Зоҳиджон ОБИДОВ — меҳмонимиз

САМАРҚАНД УШШОҒИ

Ўйлайман, ўйларим қуррадай оғир,
Нафтда қалбдай титрар қадимий дунё.
Ғуссасин тинглайман ўртаниб бағир,
Кўргандай бамисли даҳшатли рўё.

Унутиб борлиқни, мозийни кўрдим.
Аждодлар оҳидан зирқирар танам.
Замонлар қаърида бир лаҳза турдим,
Қон қақшаб кўринди ватаним манам.

Мушук мўйлов Чингиз чиқди асабий,
Қисиқ кўзларидан ёғдириб ажал.
Қузғундай қағиллаб, нонсираб таъби,
Қурбонлар устида кўнглини очар.

Пойда қуламиш қушлар, равоқлар,
Қуламиш гумбазлар чўккандай самё.
Қулаб миноралар, қулар пештоқлар,
Эл унга асло тиз чўкмади аммо.

Қора калхатлардай қуйилиб чунон,
Миямни чўқилар даҳшатли ўйлар.
Тарих варағидан қуйилади қон,
Теграмда мурдалар тоғ-тоғ уйилар.

Бурқсираб ёнади кенса Самарқанд,
Саройлар отхона, бозорлар талён.
Саллалар учади гўё каллақанд,
Эл қочар юртидан чиққандек илон.

Тил ўйнатиб олов ямлайди китоб,
Илм-урфон юртига нелишди қирон.
Бўлбулга қузғунлар қиламишди хитоб,
Боғлар гулсиз қолмиш, уйлиб хазон.

Жалолиддин бўлиб, Темур Малиндай
Чингиз чодирига от соламан, от.
Миясин чақмоқ-чун худда илиндай,
Ев тўпин тўзитиб, довлайман ҳаёт.

Ярадор полвондай ер тишлаб ғоҳо,
Ғоҳ қаддин ростлади бу қутлуғ даргоҳ.
Уни шундай кўрди норасо дунё,
Инқилоб бўлади чин пушту паноҳ.

Худди жангдан чиққан паҳлавон мисол,
Самарқанд қаршимда турар пурғурур,
Бошида нечмишдан не турли хаёл,
Қошида беқиёс нурли исқиқбол.

АЛИШЕР ЮЗ ТУТДИ САМАРҚАНД САРИ

Оламдан кўз юмди Амир Курагон,
Беполён салтанат бўлди юз қуроқ.
Мирзолар ҳар юртда бир соҳиб қирон,
Олтиниш йил кечса ҳам, тожу тахт улоқ.

Юртма-юрт чанг солди жанг гирдибади,
Олимлар дарбадар, деҳқон қўнимсиз,
Қайга ҳам етарди шўрли эл доди,
Шаҳарлар бефайзу қишлоқ кўримсиз.

Кимлардир юз тутди Шому Ироққа,
Кимлардир йўл олди Ҳиндистон томон.
Навқирон Алишер кезди фиркада,
«Ғурбат аро холи ёмондан-ёмон».

Лутфий фатвосидан қаноатланиб у
Беназир ғазаллар этмишди инод.
Зулматда илмдан ахтариб ёғду,
Ҳиротдан Самарқанд сари сурди от.

Ҳали Улуғбекнинг рухи ўчмаган —
Чўнг шаҳар қуршади «Фирдавс монанд».
Ҳали саройларнинг раҳи кўчмаган,
Мана, шундай эди кўҳна Самарқанд.

Аммо сўлгин эди шаъну шавкати,
Аввалги салтанат салобати йўқ.
Замоннинг бўлмаса ҳамми шафқати,
Илм-урфон бу ерда топарди йўруқ.

Аъламулуламо, зуҳко шуаро
Шоирни фаҳм этиб кўрсатди ҳимат,
Муҳаббат уйготиб фозилар аро
Қозонди Алишер иззату-ҳурмат.

Ардоқли шоирдир Абулайсиёга,
Хожа Ўзд Мастуний устоди аълам.
Қизиқур Муҳаммад Олим дарсига,
Кўзига тобора кенгаюр олам.

Илмлар знёсин йўғириб онгга,
Шеърият шавқида нўрсатди камол.
Оқшомни шамчироқ уларди тонгга,
Тафаккур ташларди нинг турли савол.

Ғоҳ ҳорғин чиқади мадрасасидан,
Қўндириб бошига шинам салласин.
Оби Машат сойин шўх жилвасида
Кўради ўткинчи ёшлик палласин.

Қошларин ораси жиндай тугунлик,
Бодом қовоқларда бордир зўриқиш.
Қийғоч кўзларида ўйчан туйғунлик,
Нигоҳда Хуросон учун зориқиш.

Оби Машат оқар, Ҳерируд сойи —
Шоирнинг ҳиссида жонланур бирдан.
Мўжиз мўйловини силаб Навоий,
Нғчам соқолини ўйнар оғирдам.

Сўнг, незур тепада вайрон расадни,
Хаёли чирмашур тубсиз фалакка.
Дам фикру ўйнни зулмат босади,
Улуғбек қисматин қўзғаб юракда.

Хўв, унда ҳувиллар ҳашамдор, маъюс
Улуғбек яратган «Чиннихона» ҳам.
Нилари бузилган қушлардай тўс-тўс
Тирқираб кетмишди бундаги одам.

Ғоҳ Боғибаландда хнёбон аро
Булбуллар хонишин тинглайди хомуш.
Қўшну равоқлар бўш, боғ мотамсаро,
Мармар ҳовузларда изғир каламуш...

Жума намозини ўқимоқ учун
Боради вайрона Афросиёбдан.
Замонлар ваҳшати тимдалар ичин,
Йўл босар паришон, кун қизган топда.

Рўдапо дарвишлар ўтар деб: — ёҳу!
Тириклай ўлимга ундаб инсонни.
Туйилур нидоси дилга бир оғу,
Шоир боқмай ўтар ёриб тўзонни.

Ким отда йўртади, кимдир эшакда,
Пиёда судралар фақир фуқаро.
Ғариблик аламин солиб юракка,
Шоир ҳам боради оломон аро..,

Музайян, улуғвор Бибихонимда
Самодай гумбазлар сирли гумбирлар.
Ажиб бир салобат босади зимдан,
Атрофни муанқаш устунлар ўрар.

Денгиз тўлқинида қалқандай кўпик
Саллалар тенг чўкиб, тенг чайқалади.
Сўнг қаркин бир ният ўтинади тек,
Эмиш фалак бунда қулоқ солади.

Навқирон Алишер шу тумонатда
Самога қўл чўзиб қилади тоат.
Шоҳларга инсоф бер деб салтанатда,
Адолат тилайди, қил деб иноят.

* * *

Сўнг, незур Самарқанд расталарини,
Ўтар жангир-жунгир туя карвони,
Китоб дўконлари чўрлайди уни,
Ваъда этиб янги-янги дунёни.

Кашмирдан, Деҳлидан, Хўтан, Хитойдан
Матолар, матолар, матолар тиқин.
Қашшоққа булардан ахир не фойда,
Гадолар соядай судралар секин.

Сўнгги анчасига харидлаб қоғоз,
Қайта у ҳужрага бўлгай равона.
Ҳусайн Бойқарога яна битиб роз,
Шеърда мадҳия тўқир шоҳона.

Маслаҳат йўллайди дўсти султонга,
Қутлайди қозонган тожу тахтини.
Ҳомийлик сўрайди илму урфонга,
Шоир шунда кўрар юртнинг бахтини.

У ҳар кеч оқшомни улайди тонгга,
Дилида не турли эзгу ният бор.
Илму фан знёсин йўғириб онгга,
Эшигин ланг очур бахтдан умидвор.

САМАРҚАНД ГЎЗАЛИГА

Нур кўрмай ўтганлар ҳаққи ҳам сенга,
Бахт топман кетганлар рўшнолиги ҳам.
Эрк деб қон ютганлар ҳаққи ҳам сенга,
Диясўхта кечганлар яшноқлиги ҳам.

Боқавер дилларга бахш этиб ором,
Саодат силамиш ёрқин пешананг.
Чехрангнинг чиройи чарогон даврон,
Куйингдан булбулдар ўргансин оҳанг.

Файзу фасоҳатинг қилмиш маҳлиё,
Кўрк очмиш тегрангда минг йиллик армон.
Илму фан кўзингга бахш этмиш зиё,
Эрк ва бахт, саодат рамзисан, жонон.

СУРАТДА: Самарқанд область Пастдарғом районидаги Киров номли колхознинг 7-бригада даласида ғўзаларни суғориш пайти.

М. Тўйчиев фотоси.

ЯНГИЛИКЛАР, ХУШХАБАРЛАР

◆ Ўзбекистон ССР Фанлар академияси физика-техника институтининг Гелио майдонида галати қуёш установкаси монтаж қилина бошлади. Бу установка корхоналарни буг билан таъминлайдиган митти теплоцентралдир. Шундай установкалардан соатига 100 тоннага қадар буг ҳосил қиладиган катта саноат станциялари бунёдга келтирилади.

Станция лойиҳасини техника фанлари доктори Р. Умаров раҳбарлигидаги гелиофизика бўлимининг етакчи инженери Г. С. Цирин ишлаб чиққан. Шу лойиҳа асосида химия, озиқ-овқат корхоналарида ва саноатнинг бошқа тармоқларида був иссиқлик станциялари қуриш мўлжалланади. Офтоб нури ёрдамида ҳосил қилинган буғ консерваларни муваффақият билан стерилизация қилишга имкон беради ёки химия корхоналарида паст температура ҳосил қилиш билан банд бўлган совитувчи агрегатларга ўз энергиясини беради.

Текин қуёш энергияси туфайли Гелио станцияларда ҳосил қилинадиган буғнинг таннархи одатдаги ёқилги турларини ёқиб ҳосил қилинадиган буғнинг ўртача таннархидан икки баравар кам бўлиши кутилмоқда.

◆ Оржоникидзе районидаги «Ленинград» колхозида 300 тонна сиғимли сабзавот омбори қуриб битказилди. Омбор «Узгипросельстрой» лойиҳаси асосида қурилди.

Колхоз посёлкасининг чеккасида 125 бош молга мўлжалланган типовой бузоқхона, ундан сал нарида 26 машинага мўлжалланган гараж ва 40 трактор турадиган бостирма фойдаланишга топширилди. Ўн колхозчи оиласи янги шинам уйларга кўчиб кирди. Яна ўнта шундай уй, дала шийпонлари, ишлаб чиқариш бинолари қурилмоқда.

Йиллар ва одамлар

Вакил

Бундай катта, обрўли анжуманга вакил — делегат сайлаш осон иш эмас. Ахир Бутуниттифоқ касаба союзлари съездига ер юзининг ҳамма бурчакларидан муносиб вакиллар келади. Ў ерда жаҳон меҳнаткашларининг ҳаёти ва қураши, дунёнинг тақдири ҳақида гап боради. Съездга кимни юбориш керак.

Катта коллектив — Тошкент марказий универсал магазинининг раҳбарлари бу муаммони ҳал қилиш учун махсус йиғин чақиришди. Кўпчилик бир овоздан Маҳмуд Ҳакимовнинг номзодини кўрсатишди. Кимдир бировга «таржимаи ҳолингиздан гапиринг», деб луқма ташлади.

Маҳмуд ака ҳамманинг эътибори унда эканлигини сезиб, уялиб кетди. Агар унинг содда гаплари бир ерга жамланса тахминан мана бундай лавҳа ҳосил бўларди.

Урушдан олдинги йиллар. Мамлакатимизда стахановчилик ҳаракати авж олган. Бу ҳаракат фақат моддий неъматлар ишлаб чиқаришдагина эмас, балки ҳаётнинг барча соҳаларида кенг ёйилганди. Ўша пайтда Маҳмуд ака пойтахтимизнинг К. Маркс кўчасидаги катта универмагда ишларди. Хушфеъл, тиниб-тинчимаган бу йигитни бутун магазин аҳли ҳурмат қиларди. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон савдо халқ комиссарлиги ва универмаг маъмурияти уни кўп марта тақдирлаган. Бутуниттифоқ стахановчилар етитда ҳам Маҳмуд ака энг илғор кишилар қатори мукофотланган.

Урушнинг учинчи йили Маҳмуд акани ҳизматга чақиришди. Шундай қилиб, у то уруш тугагунча ички ишлар халқ комиссарлигида, Ватан, халқ манфаати йўлида хизмат қилди. Шундан кейин Маҳмуд ака яна қадрдон ишига, универмагга қайтди. У кўплаб ёш ходимларга хуш хулқ, яхши муомалани ўргатди. Ҳозир Тошкент марказий универмагида тайёр кийимлар бўлими бошлиғининг ёрдамчиси Дония Шокирова, эркаклар пойафзали бўлими бошлиғининг ёрдамчиси Баҳодир Мирсоатов, «Болалар дунёси» магазини директорининг ўринбосари Солиҳ Туҳфатуллин каби ҳурматли кишилар Маҳмуд акани қўлида тарбия топган, ундан одоб ўрганишган.

Қаҳриқий ота ўғли бўлган тўнғич фарзанди Абдуҳамид ўқишга ҳавас қўйиб, Тошкент тўқимачилик институтининг пахтачилик факультетини битирди. Узоқ вақт тўқимачилик комбинатида ишлади. Қобилиятли инженерни Москвага уч йиллик ўқишга йўллашди. Абдуҳамид Москвада уч йил ўқиб, юқори малакали мутахассис бўлиб етишди ва тўрт йил мобайнида Ироқдаги совет ваколатхонасида ишлади. Унинг умр йўлдоши Назирахон ҳам тўқимачилик институтини тамомлаб, чет тил ўрганиб, техника фанларидан таржимон бўлиб ишлади. Ҳозир Абдуҳамид СССР Ташқи савдо министрлигида ишлаяпти. Маҳмуд аканинг яна бир ўғли Абдумалик Тошкент медицина институтини тамомлагач, Белоруссияда ишлади. Шундан кейин у беш йилдан бери Венгрияда врачлар сафида ишлаяпти. Умр йўлдоши Сайёрахон ҳам унинг ёнида ишлайди. Абдумажид эса Тошкент Давлат университетида ўқиб, шарқшунос бўлиб етишди. У Жазоир давлат университетида бир йил ўқиб келиб, ҳозир Тошкент университетининг шарқ факультетида муаллимлик қиляпти. Унинг умр йўлдоши Саидахон географ бўлмоқчи.

Бошқа фарзандлари Абдувоҳид, Абдуахад, Абдусамад, Абдусаттор, Абдужаббор ва Муборакларнинг ҳам оталари Маҳмуд ака билан оналари Ҳожар опани эъзозлаб, ардоқлашади. Маҳмуд ака эл-юрт олдидаги хизматлари учун кўпгина фахрий ёрлиқлар ва Ленин ордени билан мукофотланган пайтларда ҳамма фарзандлари, шогирдлари бошлари осмонга етиб, фахрланиб юришди. Маҳалла-қўйда ҳеч ким Маҳмуд аканинг «шунча ўғил-қиз ўстирдим, фарзандларим фалон-фалон жойларда ишлайди» деб мақтанганини кўрган эмас. Кибру ҳаво ярашмайди ҳам. Аксинча, Маҳмуд ака ҳозир ҳам нуроний падари бузруквори Ҳаким ота билан волидаси Лазокат бувиларданкамтарликни ўрганади. Билмаган нарсасини билдим деб манманлик қилмайди. Маҳмуд ака эзгуликнинг кечи йўқ деб, ўғли Абдуҳамид билан бир йилда мактабни тамомлаб, ўрта маълумот олди. Қирқ ёшигача ҳам мактабда ўқиди.

Ана шундай кўплаб яхши шогирдлар ва қобилиятли фарзандларни тарбиялаб воятга етказган Маҳмуд акани Тошкент универмаги аҳли Иттифоқ анжуманига вакил қилиб, жуда тўғри йўл тутишди. Бутуниттифоқ касаба союзлари съездида турли республикалардан келган делегатлар Совет Иттифоқи ва жаҳон ишчиларининг ҳаёти, курашига доир жуда кўп муҳим муаммоларни муҳокама қилишди. Анжуманда ўртага қўйилган янги ва муҳим масалалардан бири — хотин-қизлар қайси касбларда ишлаши керак, деган масала бўлди. Дарҳақиқат, дунёда шундай касблар борки, улар гўё фақат хотин-қизлар учун яратилгандай. Бундай касбда аёлларнинг бутун зеҳни, нозик диди, латофати намоён бўлади. Лекин, шундай меҳнат турлари ҳам борки, улар аёлларга сира мос келмайди. Бунинг устига оғир, жисмоний меҳнатдан чарчаган аёл рўзғорга қараёлмайди. Шунинг учун Съездда аёлларга мос келмайдиган айрим касблар рўйхатини тузиш масаласи ўртага ташланди. Маҳмуд ака бундан жуда мамнун эди. Чунки, шарқ халқлари анъаналари ҳам шуни тақозо қиларди.

Съездда Маҳмуд ака турли мамлакатларнинг вакиллари билан шу каби масалалар юзасидан мунозара қилишди. Маҳмуд акани суҳбатдошлари кўз олдиларида қобилиятли халқнинг қобилиятли вакили турганлигини чуқур ҳис қилишарди.

И. САЙДОЛИМОВ,
М. МАҲМУДОВ.

СОҲИЛДА ОРОМГОҲ

Амударё бўйида янги табиий ҳавзада шишадек тиниб турибди. Муздек сувда чўмилгач, қирғоқ даги қумда тобланиш мумкин.

Соҳилдаги оромгоҳ айниқса шанба ва якшанба кунлари одамлар билан гавжум бўлади. Урганч шаҳридан, район марказларидан ишчи хизматчилар оилалари билан дарё бўйига дам олиш учун чиқишади.

«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Дам олиш зонаси барпо этилди. Яйраб ҳордиқ чиқарадиган шийпонлар, умумий овқатланиш тармоқлари, маданий-маиший муассасалар дам олувчилар хизматида. Дарёдан оқиб келган сув

Планетамизда

ЭНГ ЯХШИ АСАРЛАР

ДУБНА, (Москва области, 10 июнь. ТАСС мухбири). Ядро тадқиқотлари бирлашган институтининг илмий кенгаши Дубнада бажарилган энг яхши ишлар учун ҳар йили бериладиган мукофотни берди.

Халқаро жюри таснисига кўра, тадқиқот ишлари учун Марлен Хачатурян (СССР), Ян Гладкий (Чехословакия) ва уларнинг бир группа ҳамкасблари биринчи даражали мукофотга сазовор бўлдилар. Бир қанча институтлар саккиз йилдан бери қилмоқчи бўлиб, беҳуда уриниб келган тажрибаларнинг катта туркумини улар Дубнадаги синхрофазотронда муваффақият билан бажардилар. Фотонлар ва вектор мезонлар деб аталган зарраларнинг ўзаро бир-бирларига айланиб олишини исбот қилишга муваффақ бўлинди. Яқинда бу ишлар ҳақида ёруғликнинг ядро хоссалари кашф этилди, деб хабар қилинган эди.

Энг яхши методик иш учун биринчи мукофот электрон ҳисоб машинаси билан қўшилишиб ишлайдиган фильмсиз учқун камералари системасини яратган бир группа совет инженерлари ва олимларига берилди. Уларнинг бажарган бу иши физик экспериментлар техникасида янгиликдир. Бундан буён тезлаштиргичларда ўтказиладиган кўпгина тажрибаларда ядро «воқеалари»нинг изини фото суратга олиш ва ундан кейин шу миллион-миллион суратларни ўрганиб ўтиришга эҳтиёж қолмайди. Автомат тарзда ишлайдиган учқун камералари керакли ҳамма маълумотларни электрон ҳисоб машинасига ўзи ўтказиб туради. Машина шу заҳоти бу маълумотларни математика тилига ўтказади. Бундай система олимларнинг иш унумини жуда ҳам ошириб юборади.

2600 ГРАММЛИК ОЛТИН ЁМБИ

ТАСС мухбирининг Магадандан хабар беришича, Заполярьедаги Билибин номли олтин конининг «Кепервеем» участкасида бу йилги энг катта олтин ёмби қазиб олинган. Бу олтининг вазни —2600 грамм.

Ўзбекистон велосипедчилари Лодзида

ВАРШАВА, 10 июнь. (ТАСС). Лодзида Польшанинг катта мукофотини олиш учун велосипед спорти бўйича халқаро мусобақа давом этмоқда. Бу мусобақада Чехословакия ва Ўзбекистон спортчилари қатнашмоқдалар. Ўзбекистон велосипедчилари 4 километрли масофага ўтказилган велосипед пойгасида команда ҳисобида иккинчи ўринни (4 минут, 59,3 секунд) эгалладилар, поляк спортчилари эса биринчи ўринни олдилар. Улар шу масофани 4 минут 49,2 секундда босиб ўтдилар.

БАР МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ МАЖЛИСИ

ҚОҲИРА, 10 июнь. (ТАСС). Бирлашган Араб Республикаси министрлар советининг кеча кечқурун президент Жамол Абдил Носир раислигида навбатдаги мажлиси ўтказилди.

Шу мажлисда, деб ёзади Қоҳирада чиқадиган газеталар, ўтган йил мобайнида БАР қуролли кучларининг жанговар тайёргарлик, армия ташкилий структурасини яхшилаш ҳамда уни турли қурол-аслаҳа ва ҳарбий техника турлари билан қуроллантириш соҳасида эришган муваффақиятлари ҳақида ҳарбий министр Муҳаммад Фавзий берган ахборот тингланди.

Министрлар совети ташқи ишлар министри Маҳмуд Риаднинг халқаро аҳвол ҳақидаги докладини ҳам тинглаб, муҳокама қилди.

Мамлакатнинг ички проблемаларига катта эътибор берилди, жумладан, министрлар совети «30 март программаси»га мувофиқ мамлакатда ўтказиш учун мўлжалланган социал-иқтисодий ўзгаришларни амалга ошириш билан шуғулланувчи махсус комитетнинг ишини муҳокама қилди.

ИОРДАН ДАРЁСИ ОРҚАЛИ ОТИШМА

АММОН, 10 июнь. (ТАСС). Исроилликлар Иорданияга қарши янги қуролли игвогарлик қилдилар.

Бугун бу ерда Иордания ҳарбий вакилининг айтганлаоига кўра, кеча кечқурун Исроил қўшинлари Эрихо шаҳрининг шарқида жойлашган Малик Ҳусайн кўприги районида Иордания позицияларига минометлардан ўт очганлар.

Иордания қуролли кучлари жавоб ўти очган. Бошланиб кетган отишма 30 минутча давом қилган. Иордания томонидан талафот йўқ.

БОННИ МИНИСТРИГА ФРАНКО ОРДЕНИ

БОННИ, 10 июнь. (ТАСС). Бонн министри Хехерль Испанияга қилган сафаридан Франко режими тақдим қилган орден билан қайтди.

Франко маъмурлари меҳмоннинг Испан экономикасига кўрсатган ёрдамига миннатдорчилик белгиси сифатида уни мукофотладилар. Матбуот хабарларига кўра, Хехерль Мадридда олиб борган музокараларда Ғарбий Германия билан Испаниянинг қишлоқ хўжалиги соҳасида «ҳамкорлигини» кучайтириш масалаларига асосий эътибор берилган. Хехерль Бонн «Испанияда қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга» 47 миллион марка миқдорида янги қарз бериш тўғрисидаги Испания илтимосини «ўрганиб чиқади» деб Франко ҳукумати вакилларига ваъда берди. Ғарбий Германия ҳукумати ана шу мақсадлар учун Франко маъмурларига бундан аввал 200 миллион марка миқдорида қарз берган эди.

Бонн министри Мадриддаги ҳамсухбатларини Испаниянинг «умумий бозор»га кириш муддаоси қўллаб-қувватланади, деб ҳам ишонтирди.

ЧЕХОСЛОВАКИЯЛИК МЕҲМОНЛАР РИГАДА

РИГА, 10 июнь. (ТАСС). Чехословакия Социалистик Республикаси Миллат Мажлисининг Раиси, Чехословакия Компартияси Марказий Комитети Президиумининг аъзоси Иозеф Смрковский бошчилигидаги Чехословакия Миллат Мажлисининг делегацияси бугун курорт шаҳри — Юрмала билан ва Латвия пойтахти билан танишди. Меҳмонлар «Лайма» кондитер фабрикасига боришди ва шу фабрика клубида Совет—Чехословакия дўстлиги митинги бўлиб ўтди.

Қардош мамлакат вакилларини фабрика касаба союз комитети аъзоси И. А. Пост, компрессорчи С. Е. Юденков ва корхона партия бюросининг секретари Б. А. Шчербаков қизғин табриклашдилар. Улар Чехословакия халқига самимий салом топширдилар.

Митингда Чехословакиядаги заводлардан бирининг ремонтчи слесари, Чехословакия Социалистик Республикаси Миллат Мажлисининг депутати Мария Кратохвилова билан делегация бошлиғи Иозеф Смрковский ҳам нутқ сўзладилар. Бизнинг ишчилар синфимиз, бутун халқимизнинг истаги, деб таъкидлади Й. Смрковский Совет халки билан қўлни-қўлга бериб келажакка қараб боришдир.

ЎНГЛАР АКТИВЛАШМОҚДА

ПАРИЖ, 10 июнь. (ТАСС). Кўп йиллик қувғинликдан сўнг ҳозиргина Францияга қайтиб келган собиқ бош министр, оасчилар ҳаракатининг раҳбари Жорж Бидо ўзининг сиёсий фаолиятини давом эттириш ниятида эканлигини айтди.

«Пале дъорсэ» биносида бўлиб ўтган матбуот конференциясида қартайиб қолган ва ранги сарғайган Бидо коммунизмга нафрат билан сўгорилган нутқ сўзлади.

У Франциянинг қамоқхоналарида ётган оасчи активлар ва генералларни «тўлиқ афв этиш»ни талаб қилди.

Матбуот конференциясида ўнг сиёсий арбоблар, оасчи жиноятчиларни ҳимоя қилган адвокатлар қуршовида гапирган Бидо, мамлакатдаги мавжуд сиёсий группаларнинг биронтаси ҳам «миллатни қутқариб қолишга қодир эмас», деди. У «тоталитар партиллар»га хайрихоҳ бўлганлардан ташқари кўпчилик французларни бирлаштира оладиган партия тузишга чақирди.

Бидо июнь ойининг иккинчи ярмида бўладиган парламент сайловида ўз номзодини қўйиш-қўймаслигини яқин вақт ичида хабар қилишни айтди.

Нима учун давлат хавфсизлигига суиқасд қилишда айбланган Бидонинг Францияга қайтиб келишига рухсат берилди? Прогрессив матбуот буни ҳукмрон доиралар сўл кучларга қарши курашда ўнг оппозиция ва марказнинг бир қисми билан «ярашиш» йўлини тутаётганлигидан далолат беради, деб ҳисобламоқда.

Дастлабки пўлат қуйиб берилди

Руминиянинг Галац шаҳрида қурилаётган металлургия комбинатида пўлат қуйиб чиқарила бошланди. Бу комбинатда пўлат қуювчи заводнинг биринчи конвертери ишга туширилди. Бу йил корхона яна икки конвертор ишга туширилганидан кейин 1.250.000 тонна пўлат қуйиб чиқаради. 1970 йилда заводнинг қуввати икки баравар оширилади.

(ТАСС).

АҚШ ЖИНОЯТКОРОНА УРУШНИ ДАВОМ ЭТТИРМОҚДА

ХАНОЙ, 10 июнь. (ТАСС). Қўшма Штатлар Вьетнам Демократик Республикаси жанубий қисмини бомбардимон қилиш ва ўққа тутишни давом эттираётганлиги муносабати билан Америка империалистларининг Вьетнамдаги ҳарбий жиноятларини текширувчи комиссия бугун Ханойда матбуот конференцияси ўтказди.

Комиссия раисининг ўринбосари Фам Ван Бать ўқиб эшиттирган баёнотда, жумладан, қуйидагилар айтилади:

Президент Жонсон Шимолий Вьетнамни «бомбардимон қилишни чеклаш» тўғрисида гапирганидан сўнг шу йилнинг апрель—май ойлари мобайнида Америка авиацияси ВДРга қилаётган ҳужумларини бирданига кўпайтириб юборди. Март ойида ВДРнинг 21 вилояти ва 5 шаҳрига 2500 марта ҳужум қилинган бўлса, апрель ойига келиб жанубдаги 4 вилоятга ва Винь Лин районига 3500 марта, май ойида 3 вилоят—Нгеан, Хатинь, Куангбинь вилоятларига ва Винь Лин районига Америка авиацияси 4700 марта ҳужум қилди.

1968 йилнинг мартида ВДРнинг бутун территориясида 2000 объект бомбардимон қилинди ва ўққа тутилди. Апрель ойида ВДРнинг жанубий районларида 2300 объектга, май ойида эса, 3700 объектга зарба берилди.

Фам Ван Бать яна бундай деди: Америка империалистларининг апрель-май ойларида қилган жиноятлари шуни кўрсатдики, Қўшма Штатлар ВДРга қарши вайроналик урушини, граждан аҳолисини қиришни, Шимолий Вьетнамнинг иқтисодий ва маданий ҳаётини барбод этишни ҳамон авж олдириб бормоқда. АҚШнинг «тинчликни исташ» «уруш авжини пасайтириш», «тийилиш», «граждан аҳолига ва озиқ-овқат ишлаб чиқарувчи районларга зарба беришдан воз кечиш» тўғрисида кўпиртириб айтаётган гаплари мунофиқликдан бошқа нарса эмас. Биз АҚШдан Вьетнамдаги агрессия ва уруш сиёсатини тўхтатишини, ВДРни бомбардимон қилишни ва унга қарши бошқа барча уруш харакатларини дарҳол ва сўзсиз тўхтатишни талаб қиламиз, деди Фам Ван Бать.

Матбуот конференциясига йиғилган Вьетнам ва чет эл журналистларига АҚШ империалистларининг Вьетнамдаги янги жиноятлари тўғрисида кўпдан-кўп ҳужжатлар кўрсатилди.

Шартнома лойиҳаси маъқулланди

НЬЮ-ЙОРК, 11 июнь. (ТАСС). Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг биринчи комитети кеча ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги халқаро шартнома лойиҳасини маъқулловчи резолюцияни 92 овоз билан қабул қилди. 4 делегация резолюция лойиҳасига қарши овоз берди ва 22 делегация бетараф қолди.

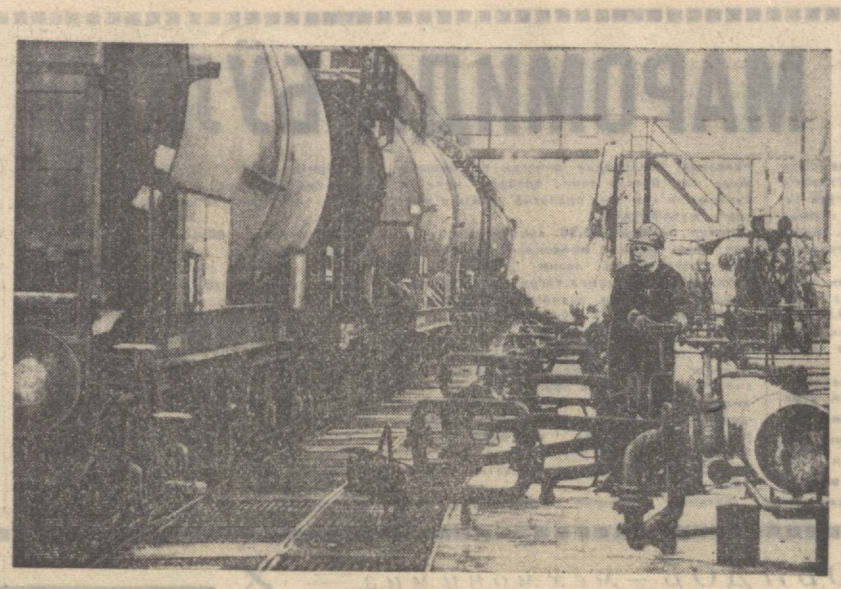

Нефть химияси Германия Демократик Республикаси саноатининг янги тармоғидир. Шу йил бошидан Бёлендаги Отто Гротеволь номли комбинат (юқоридаги сурат) Совет нефтидан ёнилғи ва мазут ишлаб чиқара бошлади.

ГДР пойтахтида «Европанинг озод қилиниши» деган фильм суратга олинмоқда. Пастдаги суратда: фильм режиссери Ю. Н. Озеров (ўртада) фильмда суратга олинаётган кишилар орасида.

АДН ТАСС ва К. Саввин фотолари.

Футбол

ИТАЛИЯ—ЕВРОПА ЧЕМПИОНИ

Италия бир неча кун футбол руҳи билан яшади. Европанинг янги чемпиони Римда туғилди. Римда туғилган чемпион ҳам «қўйнидан тўкилса қўйнига» деганларидек ўзидан чиқди, яъни Италия футболчилари Европада энг кучли эканликларини исботлаб ўз ишқибозларининг бошини осмонга етказдилар.

Ўн биринчи июнга ўтар кечаси Италия пойтахтининг Олимпиада стадионида финалга чиққан икки терма команда — Италия ва Югославия футболчилари учрашдилар. Бундан олдинги ўйинга нисбатан Италия футболчилари сафида бешта Югославия футболчилари сафида битта янги ўйинчи пайдо бўлди. Бу эса Италия футболчиларининг эркинроқ ҳаракат қилишига йўл очиб берди, ўйин давомида Югославия спортчиларининг чарчаб қолганлиги сезилиб турди.

Ўйиннинг биринчи ярмида тўп икки марта Югославия терма командасининг дарбозасига келиб тушди. Мусобақанинг иккинчи ярми ҳам итальянларнинг қўли баланд ҳолда ўтди. Аммо, ҳисоб ўзгармади. Шундай килиб, финал мусобақада Югославия командаси устидан 2:0 ҳисобида ғалаба қозонган Италия командаси Европа чемпиони деган фахрли номни ва олтин медални қўлга киритди.

Тўрт кучли команда ўртасида ўтказилган мусобақалар туғаб ўринлар тақсимланди, ишқибозлар тинчиди. Кумуш медални Югославия футболчилари олдилар. Жаҳон чемпиони Англия командаси учинчи ўринда қолди. Совет Иттифоқи футболчилари тўртинчи ўринни эгалладилар.

ЧОРВАДОРЛАР МЕҲМОНИ

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти чақирган «Чорвачилик тажриба станциялари, лабораториялар ва институтларни ташкил қилиш ва уларнинг фаолияти» халқаро семинарининг қатнашчилари Ўзбекистон қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг чорвачилик соҳасидаги муваффақиятлари билан танишмоқ учун Тошкентга келдилар. Семинарнинг назарий қисми Москва ва Ленинградда ўтди.

Осиё, Африка ва Европадаги 17 мамлакатдан Тошкентга меҳмон бўлиб келган мутахассислар республикамизда чорвачиликнинг ривожланишига эҳтиёж билан қарамоқдалар. Ўзбекистон халқаро бозорга жуда кўп коракўл тери етказиб берувчи республикадир. Бу ерда ишлаётган 18 та қишлоқ хўжалик илмий тадқиқот институтидан бир қисми чорвачилик соҳасида катта иш олиб бормоқда. Тошкент ва Самарқанддаги қишлоқ хўжалик институтлари чорвачилик мутахассислари тайёрлаб чиқаради. Меҳмонлар Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлигига бориб, министрнинг биринчи ўринбосари П. М. Тимофеев ва етакчи мутахассислар билан суҳбатлашиб, мана шуларни билиб олдилар.

Семинар қатнашчилари республика бўйлаб сафар қиладилар. Улар Тошкент ва Самарқанднинг чорвачилик хўжаликлари ва илмий тадқиқот институтларида бўладилар, Ўзбекистон ССР халқ хўжалиги ютуқлари виставкасини ва республика пойтахтининг қурилишларини бориб кўрадилар.

(ЎзТАГ).

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» РЕДАКЦИЯСИГА

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Ўзбекистон Телеграф Агентлиги ЎзТАГ коллективига 50 йиллиги муносабати билан қизғин дўстона табриклар юборган барча ўртоқларга ва ташкилотларга самимий миннатдорчилик билдиради.

ОБ-ХАВО

Бугун кундузи Ўзбекистончинг кўпчилик районларида ҳаво ўзгариб турса ҳам, ёғингарчилик бўлмайди. Фақат Фарғона водийсида ва Тошкент областининг тоғли районларида вақти-вақти билан ёмғир ёғиб, момақалдироқ бўлиши кутилади. Шимол томондан секундига 5-10 метр тезликда шамол эсади. 25-30, жанубда 34 даража иссиқ бўлади.

Тошкентда ҳаво ўзгариб туради, ёғингарчилик бўлмайди, 26-28 даража иссиқ бўлади.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

РАДИО БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8,25 — Ўзбек операларидан парчалар, 9.30 — Халқ қўшиқлари, 9.50 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш (тожикча), 11.15 — «Марс қозларининг давомчиси» (В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги олдидан), 11.25 — С. Юдаков, «Она ҳотираси» симфоник поэмаси, 12.15 — Музикали танаффус, 13.30 — В. Дворянинова ва В. Трошин куйлайди. 16,10 — «Ўзбекистон композиторлари асарларида ёшлар образи» (Ленин комсомолининг 50 йиллиги олдидан). 16.50 — «Правда» газетасининг обзори. 17.00 — «Лайли ва Мажнун» ва «Дилором» операларидан парчалар, 18.00 — «Пролетар интернационализми — байроғимиз» (русча), 18.10 — Қўшиқлар, 18.40 — Спорт (русча), 19.20 — Қозоқ куйлари, 20,00 — «Индустрлашган Ўзбекистон» радиожурнали, 20.30 — Концерт, 21.00 — Халқаро мавзуларда суҳбат, 21.10 — Концерт, 22.20 — М. Магомаев концерти, 22.40 — Поэзия кечаси, 23.15 — Лирика кечаси.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ БУГУН

БИРИНЧИ ПРОГРАММА
(3-канал)

17,55 — **Кўрсатишлар программаси**, 18.00 — **Телеянгиликлар** (рус тилида).

Ўзбек тилида: 18.10 — **Мўъжизалар оламига саёҳат** (болалар учун), 18.45 — Телеянгиликлар, 19.00 — **Пахтакорларнинг долзарб кунлари**, 19.20 — **Концерт.**

20.00 дан — МОСКВА КЎРСАТАДИ.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА
(5-канал)
ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.55 — **Кўрсатишлар программаси.**

Рус тилида: 18.00 — **Сафарга отланиш гориг чалинсин** (ўқувчилар учун), 18.20 — **Курол** (ҳужжатли фильм), 19.20 — **Музикали календарь.**

Ўзбек тилида: 20.00 — **Яшин Қурбоннинг янги масаллари**, 20.20 — **Коммунист минбари**, 20,35 — **Концерт**, 21.15 — **Алекса Довбуш** (бадиий фильм).

УЧИНЧИ ПРОГРАММА
(9-канал)

Рус тилида: 20.00 — **Мультфильм**, 20.20 — **Жонли табиатнинг бир соати** (илмий-оммабоп фильм), 20.40 — **Эътиқод учун суд қилаётганлари йўқ** (ҳужжатли фильм), 21.05 — **Нозик қалб** (телеспектакль).

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Жадал олга! — САНЪАТ САРОЙИ, «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ДРУЖБА» (тоқ соатларда), НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Яхши жойлашибсан — «ЧАЙКА», «ЎЗБЕКИСТОН», «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Олга Франция! — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Жиноятчи қолдирган из — «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Волга, Волга — «ДРУЖБА» (жуфт соатларда).

ЕЗГИ БИНОДА
(Кеч соат 8.45 минутда ва 10 яримда бошланади)

Олга Франция! — ТЕЛЬМАН номли, «ХИВА».

Жадал олга! — «ФЕСТИВАЛЬ».

Қўш қуршов — НАВОИЙ номли.

Сиртани — «РАКЕТА».

САВДО МИНИСТРЛИГИ ВА «ЎЗБЕКБИРЛАШУВ» ПРАВЛЕНИЕСИ «ЎЗТОРГПОСРЕДКОНТОРА» БИЛАН ҲАМКОРЛИКДА **ортиқча молларни сотиш ва камчил молларни сотиб олиш бўйича**

УЛГУРЖИ САВДО ЯРМАРКАСИНИ ЎТКАЗАДИ

18, 19 июнь — ФАРҒОНА шаҳрида;

21, 22 июнь — ҚАРШИ шаҳрида.

Ярмаркаларда Ўзбекистон ССР Давлат савдоси матлубот кооперацияси, ишчилар таъминоти бўлимлари, озиқ-овқат таъминоти ва саноат корхоналарининг улгуржи ва чакана савдо ташкилотлари қатнашадилар.

Ўзбекистон ССР Савдо министрлиги, «Ўзбекбирлашув» правленеси.

ФАҚАТ САНЪАТ САРОЙИДА
14 июндан

Янги кенг экранли, рангли, бадиий фильм.

«ИШОНЧЛИ ҚУЛ — ҲИНДЛАР ДЎСТИ»

(Карла Мая повести бўйича)

«Ядран — фильм» (Югославия) ва **«Реальто — фильм»** (ФРГ) **маҳсулотлари.**

Сеансларр: кундуз соат 5 яримда, кеч 9 15 минутда, шанба ва якшанба кунлари, эрталаб соат 11, кундуз 1, 3, ва кеч 5 ярим, 7 ярим ва 9.15 минутда бошланади.

Коллектив бўлиб келиш учун заявкалар қабул қилинади.

Справка учун телефонлар 4-21-74, 4-20-34.

АЖОЙИБОТЛАР... ҚИЗИҚ ҲАНГОМАЛАР...

ДЕНГИЗ сувларида ўзидан нур таратадиган ҳар хил жониворлар — бактерия, чиғаноқ, медуза ва балиқлар яшайди. Улардан тарқаладиган ёруғликни оддий кўз билан ҳам кўриш мумкин. Баликлар одатда яшилсимон ва кўк нур тарқатади. Денгизнинг чуқур жарларида яшайдиган акулаларнинг эса танаси, айниқса қорни кўп ёруғлик тарқатиб туради. Ана шу ёруғликка интилиб келган жониворларни акула тутиб ейди.

Чуқур сувларда яшайдиган жуда кўп турдаги балиқларнинг эса бутун танасида ёруғлик тарқатувчи нуқталар бор. Бу нуқталар уларнинг ўз тўдасидан адашиб кетмаслигига ёрдам берса керак.

ТИНЧ океан балиқчилик илмий-тадқиқот институтининг ходими Геннадий Нестров яқинда Беринг оролидан бундан бир неча асрлар аввал ер юзидан йўқ бўлиб кетган денгиз сигири — стеллернинг суягини топди. Бош суяк қумга кўмилиб ётган экан. Ярим тошга айланиб қолган, кўп ерлари синган бу суякдан у қум остида қанча вақт етганини аниқлаш қийин бўлди.

Утган йил Командор ороллaридан ҳам денгиз сигирининг суяги топилган эди.

ФЛОРИС оролидаги сўнган вулкон ўрнида пайдо бўлган учта кўлни Индонезияда «Жаҳондаги етти мўъжизанинг саккизинчиси», деб аташади. Чиндан ҳам бу кўллар мўъжизага ўхшайди. Биринчи кўлнинг суви қондек қип-қизил, иккинчи кўлнинг суви яшил рангда, учинчи кўлнинг суви эса сутдек оппоқдир.

АМЕРИКАДАГИ Атланта шаҳрининг катта кўчасидан полиция машинаси шовқин-сурон билан ўтиб кетди. Унинг орқасидаги юк машинасида бир гуруҳ сапёрлар боришарди. Икки машина ҳам ресторан олдида тўхтади. Полициячилар ҳовлиқиб, овқат пиширилиадиган хонага кириш. ди. Бу ерда катта устрица балиғини... операция қилиш керак эди. Бош ошпаз балиқнинг томоғида 20 миллиметрли снаряд борлигини кўриб полициячиларга ва саперларга хабар берган экан...

Балиқнинг томоғидаги снаряд олинди. Шундан сўнг балиқ тутилган жойни бориб текширишди. Балиқ тутиб келтирилган жойдаги сув остидан бир тўда ўқ ва снарядлар топилди.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган Центрального Комитета Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

БИЗНИНГ АДРЕС ВА ТЕЛЕФОНЛАР: ТОШКЕНТ, «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26. Редактор — 836545. Редактор ўринбосарлари — 837914, 839323. Масъул секретарь — 834455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 837283. Партия гурмуши — 833469. Марксизм-ленинизм назариясини пропаганда қилиш — 831216. Халқаро ҳаёт — 837604. Коммунистик тарбия — 831455. Саноат, капитал қурилиш ва транспорт — 834780. Совет қурилиши — 833258. Қишлоқ хўжалик — 837604. Адабиёт ва санъат — 832036, 837221. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 834451. Маҳаллий ахборот ва спорт — 832347. Оммавий ишлар ва хатлар — 838679, 833553. Иллюстрация — 834524. Стенографистка — 837343. Корректура — 837162. Эълонлар — 838142. Коммутатор — 830249, 830250, 830251, 830252, 830253, 830254, 830255, 830256, 830257, 830258. ОБЛАСТЬ МУХБИРЛАРИ: Андижон 48—85. Бухоро 31—41. Қарши 3—08. Нукус 42—62. Самарқанд 31—972. Термиз 23—27. Фарғона 41—88. Урганч 34—55.

Б № — 135. Узбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633. Р. 08505.